

منزجہ : کچھ مہینوں کا

عظمت ادبي اڪيڊمي نمبر

ڊي اولاد

مصنف:

اڳڏات هرهين

مترجم:

عمر ميهڻ

عظمت ادبي اڪيڊمي

حيدرآباد.

[هن ترجمي جي بهر ڇپائيءَ جا سمورا حق ۽ واسطا
مظمت ادبي اڪيڊميءَ وٽ محفوظ آهن.]

ڪتاب جو نالو:	بي اولاد
صنف:	ترجمو
ٽائٽل:	فتاح
تاريخ:	۱ جنوري ۱۹۸۴

قيمت

هي ڪتاب م.ع. ميمڻ، سرڌار ڀرنگ ڀريس مان ڇپرائي
پڌرو ڪيو.

سنه ۱۹۸۴ء جو پهريون ڪتاب ۽ عظمت ادبي اڪيڊميءَ جو ويهون ڪتاب پڙهندڙن آڏو موجود آهي هن سال دوران اسان جي ڪوشش رهندي ته گهٽ ۾ گهٽ هر مهيني هڪ ڪتاب پيش ڪجي. پر انهيءَ لاءِ اسان کي، پريس، ايڄنٽن ۽ پڙهندڙن جي تعاون جي سخت ضرورت رهندي. اسيد ته پڙهندڙن جو ساٿ اسان سان شامل رهندو.

بي اولاد کان اڳ ايل ڪتاب ”لڳ منهنجا لوهه“ تقريباً ختم ٿي چڪو آهي. انهيءَ لاءِ اسين پڙهندڙن جا ٿورائتا آهيون ۽ واعدو ٿا ڪريون ته آئندو به سٺا معياري ۽ سستا ادبي شاهڪار پڙهندڙن جي خدمت ۾ پيش ڪندا رهنداسون.

هي ڪتاب ”بي اولاد“ زيڪو سلواڪيا جي نامياري اديب اگنات هرمين جي ناولٽ ’Childless‘ جو ترجمو آهي جنهن ۾ مصنف هڪ بي اولاد شخص جي جذبن جي عڪاسي ڪئي آهي. ترجمو سٺو آهي يا خراب، تنهن متعلق پڙهندڙن جي راه جو انتظار رهندو.

— محترم ”نظام عيادي متعلق اسان گذريل ڪتاب جي مهاڳ ۾ پڙهندڙن کي گذارش ڪئي ته کيس خط

لکي انهيءَ ڳالهه تي مجبور ڪن ته هو اسان جا پڙسا
 ادا ڪري. ڀاءُ نظام سان گذريل ڏينهن ملاقات ٿي.
 کيس اسان جي انهيءَ مهاڳ تي ڏک رسيو آهي. اسان
 کي انهيءَ جو احساس آهي ۽ ڀاءُ نظام يقين رکي ته
 اسان کي ڪنهن کي بدنام ڪرڻ جو ڪو به شوق
 نه آهي، ۽ خاص ڪري ڪنهن سنڌي پبلشر کي!!
 بهرحال اهو جيڪو ٿيو تنهن ۾ اسان جون مجبوريون
 شامل هيون. هاڻي ڀاءُ نظام اسان جي رقم ادا ڪرڻ
 جو واعدو ڪيو آهي ۽ اميد اٿئون ته ڀاءُ نظام پنهنجو
 واعدو پورو ڪندو.

شل سنڌي پبلشرن ۾ هر طرح جو تعاون، هميشه
 قائم رهي.

ماڻ سلامت.

عمر ميمڻ

ايوان روڻ اڏڻ خوش قسمت انسانن مان هڪ هو،
جن کي دنياوي زندگي ۽ جي هر ممڪن آسائش ميسر
ٿيل هوندي آهي ۽ سندن زندگي هر قسم جي ڏکڻ ۽
ڏولاڻ کان گهڻو دور، سک ۽ شاعتي جي پر بهار چمن
۾ آرام ۽ اطمينان سان گذرندي آهي! ايوان وٽ پئسو
جام هو ۽ سندس زندگي ۽ جي هر ڏک سک جي رفيق،
يعني سندس زال سهڻي من موهڻي هئي، جنهن کي هڪ
قطر ڏسڻ سان ئي غم ۽ تڪليفن جا پاڇا دور ٿي
ويندا هئا! ايوان جا مڻ مائٽ ۽ ٻار دوست سندس
خوش بختي ۽ تي رشڪ ڪندا هئا ۽ ايوان جي دولت
۽ سندس حسين زال واقعي اهڙو بي بها سرمايو هئا
جيڪي ٻئي ڪنهن کي نصيب نه هئا!

ايوان اسڪول جي تعليم جي ٽڪميل کان پوءِ
ڪاليج ۾ انهيءَ آسري تي داخلا ورتي جيئن هو پنهنجي
مالدار، واپاري پيءُ جي خواهشن مطابق قانون جي
اعليٰ تعليم حاصل ڪري سگهي، ۽ دنيا ۾ پنهنجو نالو
روشن ڪري! ايوان ضرور پيءُ جي خواهشن مطابق
قانون جي ميدان ۾ هر ملهه کي مارڻ ۾ ڪامياب ٿي
وڃي ها، پر حالتن ائين ٿيڻ نه ڏنو ۽ هو قانون جي
تعليم مڪمل نه ڪري سگهيو. ٿيو ائين جو هو جوشيلاو
۽ جذباتي نوجوان هجڻ ڪري هڪ سياسي پارٽيءَ جو

ڪارڪن به بڻجي ويو، جا ڳالهه يونيورسٽي ۽ جي
 اختياري ۽ وارن کي ناپسند هئي ۽ کيس سياسي ميدان
 مان بسترا گول ڪرڻ جي صلاح ڏني وئي، پر
 هو پارٽي ۽ جي سرگرمين ۾ حصو وٺندو رهيو ۽ نيٺ
 کيس سزا طور جيل جي هوا کائڻي پيڻي، کيس سزا
 جيتوڻيڪ چند هفتن لاءِ ملي هئي، پر آزاديءَ کان پوءِ
 يونيورسٽي اختياري ۽ وارن مٿس يونيورسٽي ۽ جي بي حرمتي
 ڪرڻ ۽ تقدس جو احترام نه ڪرڻ جو ڏوهه مڙهي،
 هن جوشيلى ۽ جذباتي نوجوان کي ڪڍي ڇڏيو!!
 يونيورسٽي ۽ مان خارج ٿيڻ تي، ايوان جو پيءُ ڪانئس
 ايتري قدر ته ناراض ۽ بدظن ٿي پيو جو کيس گهر مان
 ڪڍي، پنهنجي جائداد کان به محروم ڪري ڇڏيائينس!
 پوڙهو روڻ به ڪيترو مثل هو، هن پنهنجي پٽ کي رڳو
 پڙهائي ڪرڻ واري مشن تي بنائي رکڻ چاهيو، جڏهن
 ته نوجوان ايوان جذباتي ۽ حساس انسان هو، پنهنجي
 اندر جي آڌمن کان مجبور ٿي هو سياسي تحريڪ ۾
 شامل ٿيو هو ۽ اهو قدم سندس خيال موجب ڪو
 ڏوهه نه هو جڏهن ته پوڙهي، پراڻن خيالن جي انسان
 روڻ انهيءَ کي پنهنجي خلاف پٽ جي بغاوت ۽
 نافرمانی سمجهي ۽ ايترو سخت قدم کنيائين! اک ڇنپ
 ۾ ايوان جي مستقبل جا سڀ خواب پٽ پئجي ويا ۽
 هو هن دنيا ۾ اڪيلو ۽ بي يارو مددگار رهجي ويو.
 هوڏانهن پوڙهي روڻ، احتجاج ڪندڙ ماءُ کي به پنهنجي

ضد وسيلي خاموش ٿيڻ تي مجبور ڪري ڇڏيو ۽ انهيءَ فيصلي کان ڪجهه وقت پوءِ هن فاني دنيا مان لاڏاڻو ڪري ويو.

ايوان پيءُ جي سخت فيصلي ڪري دل شڪستو نه ٿيو، پر هن ايتري آسانيءَ سان زندگيءَ کان شڪست نسايم ڪرڻ کان انڪار ڪيو ۽ زندهه رهڻ جو عزم ڪري وڃي هڪ وڏي ۽ مشهور بينڪ ۾ ڪلارڪ ٿيو! بينڪ ۾ جيتوڻيڪ کيس ٽيهه روپين جي معمولي پگهار عيوض، پنهنجو ذهن ۽ جسم گروي رکڻا پيا، پر هن مستقبل سوارڻ جي خيال کان تن آسانيءَ کان ڪم نه ورتو ۽ لاڳيتي محنت ۽ پنهنجي خوش اخلاقيءَ وسيلي بالا آفيسرن جي نظر ۾ پنهنجي لاءِ اهم مقام ٻڌي ورتو. سندس محنت ۽ قابليت لکي نه رهي ۽ ايوان جو نالو بينڪ جي اعليٰ اختياردارن وٽان تائين وڃي پهتو جنهن ڪري هو تمام تيزيءَ سان ترقيءَ جون ڏاڪڻيون چڙهندو ويو ۽ پاڻ کان ڪيترن سينئر ملازمن کي پوئتي ڇڏي ويو! انهيءَ تمام عرصي دوران سندس ڪم ۽ اٽ ويهه تي ڪڙي نظر رکي ويئي پر هن ڪو اهڙو ڪڍو يا ڪچو ڪم نه ڪيو جنهن تي کيس ڪجهه چڻي سگهجي ها. اٽلو هن بهترين انتظامي صلاحيتن جو مظاهرو ڪري پنهنجي ترقيءَ جا وڌيڪ امڪان پيدا ڪري ڇڏيا. آخر هڪ ڏينهن بينڪ جي ڊائريڪٽرن جي انتظامي ميٽنگ ڪوٺائي ويئي جنهن ۾

شريڪ ٿيڻ لاءِ ايوان کي به دعوت فاسو ماريو ۽ گڏجاڻي ۾ بورڊ جي هڪ اهم شخصيت پنهنجي تقرير ۾ ايوان جو نالو بينڪ جي جنرل مئنيجر جي حيثيت ۾ پيش ڪيو، ڇاڪاڻ ته اها آسامي اڳوڻي مئنيجر جي اوچتي انتقال ڪري خالي پيشي هئي. بورڊ جي صدر، اها آڇ ڪرڻ وقت ايوان کي مخاطب ٿي چيو ”مسٽر ايوان، جيتوڻيڪ اها آسامي بينڪ جي عزت ۽ فاسوس لاءِ نهايت اهم آهي ۽ انهيءَ تي اصولاً ڪنهن سينئر ملازم جو تقرر ٿيڻ کپندو هو، پر اسان اوهان جي قابليت کي چڱيءَ پر پرکيو آهي ۽ پڪ اٿئون ته اسان جو اهو انتخاب غلط ثابت نه ٿيندو، ۽ بينڪ جي ٽيڪنامي ۽ مشهوريءَ ۾ واڌ جو سبب بڻبو! مسٽر ايوان، مون کي بذات خود توهان جي ذات ۽ قابليت ۾ مڪمل اعتماد آهي ۽ اميد اٿر ته توهان اها آڇ ضرور قبول ڪندا ۽ اڳتي به ساڳي جانفشانيءَ سان ڪم ڪندا رهندا!“

ايوان، جو لازماً پنهنجي خدمتن جي معاوضي طور ترقيءَ جو خواهان هو، سو پاڻ به اها آڇ ٻڌي حيران ٿي ويو، کيس اهڙي ڪا به اميد ڪانه هئي ته بينڪ جي اهڙي اهم ڪرسيءَ لاءِ سندس انتخاب ڪيو ويندو. پر بهرحال هن پنهنجي حيرانيءَ ۽ عجب کي پاڻ تائين محدود رکيو ۽ ٻين تي انهيءَ جو اظهار نه ڪيائين، ۽ انهيءَ آڇ تي پنهنجي خوشي ۽ قبوليت جو اظهار ڪيائين! ايران کي پنهنجي قابليت تي ڀروسو هو ۽

پڪ هئس ته هو انهيءَ ڪرسيءَ لاءِ نهايت لائق آفيسر
 ثابت ٿيندو ۽ بينڪ جي اختياريءَ وارن کي پنهنجو
 فيصلو متاثر نه ٿيڻو.

انهيءَ ڏينهن شام جو مقامي اخبارن ذريعي ايوان
 جي مقرريءَ جو اعلان ڪيو ويو ۽ انهيءَ ڪاروبار
 سان تعلق رکندڙ ماڻهن کيس خوش نصيب انسان هجڻ
 جو لقب ڏنو ۽ جيڪي کيس چڱيءَ ريت سڃاڻندا هئا
 يا جن کيس ويجهڙائيءَ کان پرکيو هو تن ائين به چيو
 ته بينڪ جي ملازمن کي هڪ اعليٰ آفيسر مليو آهي،
 ۽ پڪ ته هاڻي بينڪ جي مان ۾ واڌارو ٿيندو!

ايوان باشعور انسان هو، جيسين سندس زندگي
 گردش ۾ هئي، ۽ کيس پنهنجو بيت پارڻ لاءِ سخت
 محنت ٿي ڪرڻي پيئي، تڏهن هن شاديءَ متعلق ڪڏهن
 سوچيو به نه، جو سندس خيال ۾ اهو قسم انهيءَ
 چوڪريءَ سان ناانصافيءَ جو باعث بڻجي ها جيڪا
 ڪنهن مجبوريءَ ڪري سندس زال بڻجي ها، پر هاڻ
 جو هو ايڏي وڏي دهدي تي فائز ٿيو هو، ۽ سندس
 زندگيءَ ۾ ڪو ڏک ۽ تڪليف نه رهي هئي، تڏهن
 هن کي شريڪ حيات جي ضرورت محسوس ٿي ۽ گهڻي
 ڳولها کان پوءِ هڪ نيڪ، سلڇڻي ۽ حسين چوڪريءَ
 جو اعتماد حاصل ڪرڻ ۾ ڪامياب ٿي ويو ۽ سندس
 خوش بختيءَ ۾ اهو پڻ هڪ اضافو ٿيو، جنهن شيءَ جي
 اڃان وڌس هڪ ڪمي هئي، سا پڻ کيس نصيب ٿي ويئي!

ايوان پههجي شريڪ حيات واري عهدي لاءِ حنهن چوڪريءَ جو انتخاب ڪيو هو، سا هڪ نهايت غريب چوڪري هئي، جسوٿيڪ ڪجهه وخت اڳي چوڪريءَ جو والد، اتان جو هڪ وڏو، ۽ ناميارو تاجر هو، پر زماني ۽ سارن جي گردش ڪري، ڏسدي ٿي ڏسدي سندس ڪاروبار ختم ٿي ويو، ناموس مٽجي ويئي ۽ هو مفلسيءَ جي چار ۾ ڇڪڙجي ويا، انريڊر جو سندن گذران به مشڪل سان ٿي سگهندو هو. ايوان جو اهڙي غريب مائٽن جي چوڪريءَ جي چونڊ ڪئي ته سندس ٻار دوست ۽ ڄاڻ سڃاڻ وارا حيران ٿي ويا! سندن حيرانگيءَ جو سبب اهو هو جو ايوان پههجي عرت، ناموس، دولت ۽ عهدي جي لحاظ کي سامهون رکي جي پههجي حيثيت وٽان ڊڪا چوڪري گولي ه، ته نه کيس ڪا مشڪل نه پيش اچي ها، پر ايوان هڪ غريب چوڪريءَ کي پسند ڪيو جيڪا ڳالهه، سوسائٽيءَ جي تعليم يافته ۽ مهذب ميمرن جي نظر ۾ هڪ سنگين ڏوهه برابر هئي! جيئن مهذب ۽ ترقي يافته معاشري ۾ ٿيندو آهي، بلڪل ائين ئي ايوان سان ٿيو جو سندس انهيءَ چونڊ متعلق ماڻهن ۾ چوڀول پڻ لڳو! ڪين اها جسوٿي ته ڪنهن نموني انهيءَ شاديءَ پٺيان لڪل سبب گولي لهن ۽ ڪين ايوان کي بدنام ڪرڻ جو ڪو وجهه ملي. هن ڪيتريون ڳالهيون ٺاهيون، ڇي (۱) ايوان ان چوڪريءَ جي محبت ۾

اڳ ئي گهريلو ٿيل هو، (۲) حڏهن هو غريب هو،
 ٿڌهن هو چوڪري سندس مدد ڪندي هئي ۽ ايوان
 انهيءَ احسن لاهڻ لاءِ ساڻس شادي ڪئي آهي (-) ايوان
 ۽ انهيءَ چوڪريءَ ۾ ڪي گجها حسبي تعلق هئا،
 جن جي ڪري محصور ٿي ايوان شاديءَ لاءِ کيس پسند
 ڪيو ۽ سمورن ٻن ڪمريون ئي گالهڙيون، پر ڪا
 گالهڙي جهڙو نه ڪري سگهي، ايوان، انهيءَ چوڪريءَ
 سان سچي، پر خلوص، ۽ پاڪ محبت ڪيو هو، سندس
 بهار ۾ ڪنهن قسم جي احادن خيالن ۽ جذبن لاءِ جاءِ
 نه هئي ۽ هن ثابت قدم رهي، ميگدا کي حاصل ڪري
 ورتو هو! ايسرو واپس آيو هو جو ميگدا پنهنجي پيءُ
 جي ڪاروبار تمام مٿي تائين هڻڻ کي ڪو آسرو نه ڏنو،
 پر انهيءَ حادثي کان پوءِ هن ايوان جي زندگيءَ ۾
 اچڻ قبول ڪيو، ۽ ايوان، جنهن جي سيني ۾ هڪ
 مخلص ۽ بهار ٻري دل هئي، تنهن انهيءَ فصيلي کي
 پنهنجي پاڳ جي چڱائي سمجهو ۽ عهدي جي غرور
 ڪري هن غريب چوڪريءَ کي نڪرائي ڇڏڻ جهڙي
 ڪاٺ گالهڙي نه سوچي! هو غريب هو ۽ هاڻ امير اچي
 چو هو، ته ميگدا، امير هئي ۽ حالتن جي ناموافقيت
 جي ڪري هاڻي غريب ٿي هئي، غربت کان سواءِ سمجهس
 بي ڪنهن شيءِ جي ڪمي نه هئي، ڇا سونهن، ڇا
 اخلاق هن جو ڪردار بلند هو، خوش خلق هئي،
 برهميل ڪڙهيل ۽ هنرمند هئي، سمجهو ۽ باوقار هئي.

پوري، جڏي يا چئسي نه هئي! شاديءَ لاءِ ديول وڃڻ وقت واٽ ۾ ايوان جو چهرو بهڪي رهيو هو ۽ هو پڻ هڪجهڙي خوشيءَ جي جذبن کي لڪائڻ ۾ قطعي ناکام ثابت ٿيو هو، جڏهن ته ميگدا جو چهرو هيٺو هو، سندس منک تي عجيب تاثرات هئا ۽ ائين ٿي لڳو چڻ هوءَ بهوش نٿي واري هئي!

اڄ سندس شاديءَ کي ڏهه سال ٿي چڪا هئا. هن وقت سندس عمر ۴۰-۴۵ ورهيه هئي ۽ صحت مائل رشڪ هئي! سندس هڪ لاسي عهدي جي لحاظ کان ڪن ڪنهن تمام گهڻو گهٽ هئا ۽ وڻن دولت به ڪونه هئي. امرا ماڻهو ايوان ڏانهن حسد جي نگاهن سان ڏسندا هئا جو هو تعليم به مڪمل نه ڪري سگهيو هو، پر عهدي ۽ عزت جي لحاظ کان مٿاهون هو!! ايوان جا اهي تمام دوست پڻ شادي شده هئا ۽ ڪيترن ئي ٻارن جا ابا هئا، سندن زائون گهڻي اولاد جيئن ڪري ۽ آسائشون ميسر نه هجن ڪري وقت کان اڳ ئي ڪراڙيون ئي چڪيون هيون ۽ سندن طبيعت ۾ ضد ۽ چڙحزاهت شامل ٿي چڪي هئي، جڏهن ته ميگدا، اڃان پڻ ڏاڍي سهڻي هئي ۽ ڪيترن ئي جواڙين کان حسن ۾ سرس هئي، سندس خوشحالي، ۽ مرڪ اڃان برقرار هئي ۽ سندس ڪيل بدسور ايوان لاءِ راحت جان هئي! سندن سواريءَ لاءِ شاندار موٽر هئي، رهائش لاءِ عالیشان بنگلو هو، ايوان سال ۾ ڪيترائي ڀيرا دنيا جي سرسبز ۽ سهڻن

ملڪن جي مير لاءِ به آسهندو هو، پر انهن سٺي نعمتن جي هجڻ جي باوجود هو اولاد جهڙي سعد نعمت کان محروم هئا! سندن اهي دوست جن کي قدرت تمام گهڻو اولاد ڏنو هو ۽ جيڪي هٿ جي تنگي جو شڪار هئا سي اولاد نه هجڻ ڪري ايوان کي خوش قسمت سمجهندا هئا، جڏهن ته ايوان لاءِ اها ڳالهه ڏاڍي ڏک ۽ غم جو ڪارڻ ثابت پي رهي هئي! هو انسانن جي اهڙي گروه سان تعلق رکندو هو جيڪي اولاد کي مٿي جو سور نه پر اکين جو ناز ۽ هٿن جو هار سمجهندا آهن ۽ ايترو ڪجهه هوندي به ايوان اها جيتي خوشي نه محسوس ڪري سگهندو هو جيڪا ننڍڙي، پنڪري، معصوم، ابهم کي ڏسڻ سان حاصل ٿيندي آهي! هن کي سندس عاليشان گهر ڪنهن پير ٻار حمان چورو ڇو لڳندو هو، کڻڻ ايندو هو، جو ان ۾ ڪنهن به مهل، ڪنهن به گهڙي ۽ ٻار جي روڻ ۽ معصوم ٽهڪڻ جو آواز نه پڻ ۾ ايندو هو، هُن جا ڪن بابا لفظ پڻ لاءِ سڪندا هئا، سندس اکيون، نيري فرشي کي گهر جي ڪنڊڪڙج ۾ گوڏليون ڏيندي ۽ گسڪندي ڏسڻ لاءِ تڙپنديون هنون پر ان ڏس ۾ هو مجبور هو، دٻاوي ڪرڻ ۾ هن پنهنجي خداداد ڏاڍ سبب هر ممڪن ترقي ڪئي هئي ۽ پنهنجي هر خواهش کي عملي جامو پهراڻڻ ۾ ڪامياب ٿيو هو، پر اولاد جو حصول سندس ذات ۽ ثبات جو محتاج نه هو، هو صرف دعا ڪري

سگھيو ٿي، ۽ اميد جي آسري جي سگھيو ٿي!!
 ايوان جي نظرن ۾ ٻارن کان سواءِ سندس زندگيءَ جو
 باب اڻپورو رهجي ويو هو، هن اهري زندگيءَ کي مستعار
 ٿي ڇڏيو جنهن ۾ اولاد جي خوشي حاصل نه هجي! هو
 امڪن سوچيندو هو ته جي اولاد نه ملو ته سندس ايتري
 محنت ۽ جاکوڙ ۽ اهي بي حساب ڪاميابيون ڪهڙي
 ڪم جون ٿيون؟ سندس اعليٰ منصب جو ڪهڙو فائدو
 ٿيو؟ ڇا هو پنهنجي تمام جائداد، دولت ۽ عزت ائين
 بي آسري ڇڏي ويندو؟ ڇا انهيءَ تمام دولت جو ڪو
 وارث والي نه پيدا ٿيندو ۽ جي ائين ٿيو آهي ته هن
 آخر زندگيءَ ۾ ايڏي جدوجهد جو ڪٿي، ٻن نالن جي
 مادي ته هر ڪنهن کي نصيب ٿي سگهي ٿي، هن آخر
 اهو سڀ ڪجهه ڪهڙن جي لاءِ ڪيو آهي؟ زندگيءَ جي
 آخري ڏينهن ۾ ڪير هوندو ۽ ڪو سندن خدمت ڇا ڪري
 ڪندو، سندن دل هر ڪنهن جو سامان پيدا ڪندو ۽
 سندن اکين جو نور ثابت رهندو؟ اهي ۽ ٻيا ڪيترا
 سوال، هر وقت سندس ذهن کي ڏنگندا رهندا هئا!!
 اولاد جي ٻڙا هجڻ جي باوجود هن ڪڏهن ميگدا
 معلق ٻڙو نه سوچيو. کيس ڪڏهن به پنهنجي انهيءَ
 فصيلي تي امسوس نه ٿيو ته هن ميگدا سان لاپو ڇو
 لڙا ۽ جي پيءُ ۽ ڄڻهن سان تربيت جو ڌاتو حوري ها
 ته ڪنهن اڃ انهيءَ مابوسيءَ ۽ نااميديءَ جو مهڻ نه
 ڏسڻو پوي ها! ميگدا سان سندس ٻڙم اڃان به ساڳيو ٿي

هو، ويتر انهيءَ ۾ ڪجهه واڌ آئي هئي جو هن کيس ۾
 ڄڻو سي ته اولاد نه بچي ۾ منڊا جو ڪو ڏهن به
 آهي ۽ نه ئي هو انهيءَ ڪم تي قادر آهي. هو به
 بي وس آهي ۽ سندس حيان انهيءَ غم ۾ گهري رهي
 آهي! ايوان سمجهيو بي ته جي سندس ٻار ۾ ڪا
 معمولي ڪمي نه بي ته اها ڳالهه منگيا لاءِ بفايل
 برداشت ثابت سڏي ۽ هو پنهنجو ٻڻ کي ڏوهاري
 تصور ڪرڻ لڳندي، حڏهن ته خود ايوان کيس ڏوهاري
 نسي سمجهيو!!

ايوان خاص گهريلو ماحول ۾ تربيت وٺي هن دنيا
 جي شاهراهه تي اچي چڙهيو هو ۽ سندس ذهن ۾
 نمود و نمائش جي ڪا خواهش نه هوندي هئي، انهيءَ
 خصوصيت جي ڪري هو اولاد نه هجڻ ڪري خوش
 ٿيڻ بدران رنجيل هو، سندس دل ۾ گهر جو ۽ زندگيءَ
 جو اهڙي تصور موجود هو جيڪو سندس پيءُ ڏاڏي
 جي ذهني ميراث هو، هن گهر آباد ڏسڻ ٿي گهريو ۽
 گهريلو ماحول ۾ رهڻ جو خواهشمند هو، جيتوڻيڪ
 سندس گهر آباد هو، سندس رال کيس گهريلو ماحول
 جو مڪمل نقشو چٽي پيش ڪيو هو، پر ٻار نه هجڻ
 ڪري هو پنهنجي گهر کي غير آباد سمجهندو هو، جيئن
 ته هو نوجواني جي سرڪشيءَ ڪري گهر مان ڪڍيو
 ويو هو ۽ گهريلو ماحول کانئس ڪسيو ويو هو انهيءَ
 ڪري سندس دل ۾ گهر جي آباديءَ جو جنون پيدا

ٿيو هو، ۽ پنهنجي اڀي ۽ خواهش کي عملي وس پهرائڻ
 خاطر هن ميگدا جي سٺ جي نما ڪئي هئي ۽
 شاديءَ کان پوءِ هر دم بي صريءَ سان ٻيو ميگدا جي
 بيمت ڏانهن نهاريندو هو ته ڪڏهن ٻيون اتي سس
 حواش جون نسايمون ظاهر ٿين، هو رات جو جاڳي
 ميگدا جي چھري کي ٻيو ٽڪيندو هو ته ڪڏهن بي
 اتي مٺا جي نور ۽ تپس جي روشمي نمودار ٿي،
 سس اکيون بي صريءَ سان اهو دٻل لاءِ ٻيون
 واحتمل ٿيون هيون ته ڪڏهن بي ميگدا مٺ ۽ ڪڏ
 ڪي شروعات ڪري، ڪڏهن ٻيون کيس اسيون سن ...
 هو ٻي ۽ گهڙيءَ جو تصور ڪري ٿي ٻيو بهال ٿيندو
 هو ڪڏهن ميگدا، شرمڻدي، لڄائيندي، کيس اها
 ان ملهه خوشخبري ٻڌائيندي ۽ هو رب جا پورا مڃيندو،
 پر سس اها آس پوري نه ٿي سگهي!! نڀري هر کي
 هٻج تي کڻي، کيس ٻي ڪارڻ، آهيس کان واندو ٿي
 بر سن ڪيڏن، ميگدا جي چھري تي نور ڀريو مٺا جو
 تپس ڏس، کيس ٻري کي سچ پيريندي ڏسڻ جون
 تمام اميدون فراسا پر بدلجي ويون هيون، پر تنهن
 هوندي به هو پنهنجي اڀي ۽ غم کي لڪائڻ جي ڪوشش
 ڪندو رهيو، جيئن ميگدا بيقرار نه ٿي!

اولاد جو ڏک ميگدا کي پڻ هو، حيتوڻڪ هو ۽
 ڏاڍي ڪوشش ڪري پنهنجو غم لڪائيندي هئي ۽
 ڪلدي ڪلدي، انون جي آڇيان ڪندي هئي ۽

سڌس زندگيءَ مان ڏک ۽ غم دور ڪرڻ جي ڪوشش
ڪندي هئي پر تنهن هوندي به سڌس سهڻي نڪ کان
وسي پوئتي چين تائين ڏک جي نشانيءَ طور هڪ لهڪ
ظاهر ٿي پئي هئي جيڪا سڌس مشڪل ٿي وڌڪ
نمايان ٿي ويندي هئي! هن ويڙهيءَ کي به احساس هو
ته ايوان جي زندگيءَ ۾ ڪهري شئي جي ڪمي آهي؛
سڌس وس هلي ها ته اک ڇپ ۾ پنهنجي بيماري
رفيق حيات جي هر خراش پوري ڪري ڇڏي ها پر
مجبور هئي!

ايوان گهر ۾ گوڙ ۽ جهجهتو ڏسڻ لاءِ اڪثر
پنهنجن دوستن باري کي دعوت ڏيئي مانيءَ لاءِ گهرائيندو
هو ۽ خاص تاڪيد ڪندو هو ته پنهنجا سمورا ٻارڙا
نه ويو اچن، اهڙيءَ ريت هو چند گھڙين لاءِ گهر جي
مادول کي بدلائڻ ۾ ڪامياب ٿي ويندو هو. هن کي
گهر جي خاموش ۽ بيٺل مادول کان چڙ هئي، جنهي
هر شئي پنهنجي مقرر ڪيل جاءِ تي صاف ۽
چمڪندي پئي هوندي هئي، جتي گدگيءَ جو ذرو به
نه هوندو هو، جتي تانئون ڀڄڻ جو آواز ڪڏهن نه گونجندو
هو، ايتريقدر جو فرش تي وڇايل غاليچن ڪري ڪنهن
جي هلڻ جو آواز به نه پيدا ٿيندو هو ۽ خود هو پاڻ
هر وقت چپ چپ، خاموش خاموش رهندا هئا، پنهنجن
پنهنجن ويڙهي ۾ ورتل رهندا هئا!!

سندس دوست جيڪي دعوت کائڻ ايندا هئا، سي
 سندن عالیشان محل جهڙي بنگلي، ۽ انهيءَ ۾ رکيل
 پروڙيل فريجيئر، بئين تي ٽنگيل مصوريءَ جي نادر نمونن
 ۽ گهر جي ان سما ۽ سنگار جي تعريف ڪندي به
 ڪها هئا! سندس بنگلو هڪ عجائبي خنڊو هو، جنهن
 کي ڏسي سندس مهمان نڌا ساهه کڻندا هئا ۽ کين
 حوش قسمت ٿيندا هئا پر اهو تمام سار ۽ سامان،
 جهڙو ٻين جي داڄسيءَ جو سبب بڻبو هو، ايوان ۽
 ميڪيا لاءِ ڪنهن خوشيءَ جو ڪارڻ، نه هو! حنڊن ايوان
 گهر سينگارڻ لاءِ هر نادر تصوير، مجسمو، ۽ فرنيچر
 يا شينجا خريد ڪيا هئا، تڏهن هن جي دل جوان هئي،
 سندس حنڊا ۽ امڪون پرورش هيون، کيس ڪو هئي
 ته سندس جاءِ نشين، سندس انهيءَ محنت جو وارث ضرور
 پيدا ٿيندو، ۽ تڏهن کيس شوق پيو هو ته، نيون نمون
 شيون خريد ڪري ۽ انهن کي سنگاري رکي، ميڪيا
 پڻ پنهنجي مڙس جو سبب ڏيندي هئي، پر هئي انهن
 شين جي لڳاتار موحودگيءَ سندن اهميت حتم ڪري
 ڇڏي هئي ۽ جيئن ته هن جي زندگي بي-بم گذري
 رهي هئي، کين انهن بي-حاشن جي شاهڪارن ڏانهن
 نهارڻ جي نه همت نه پيڊي هئي، هو ته هاڻ ڪو
 جيترو جاڳندو، قدرت جو شاهڪار پنهنجي گهر ۾ ڏسڻ
 جا حواسمند هئا ۽ انهيءَ خواهش جو اظهار اڪثر ايوان
 دوستن جا تعريفِي جملو ٻڌي ڪندو هو، هو چونڊو هو،

”توڏان جي مهرباني ۽ ٿورا جو اوهان اسان جي ذوق جي تعريف ڪريو ته پر اوهان ڪڏهن عور ۽ مو آهي ته هن عظيم گهر ۾ رهي وارا اسان صرف ٻه ٽي آدميون، اسان جو گهر خاموش آهي، هتي جي در، ديوار ۽ چٽس تي ماڻ جي ڪمراڻي آهي، جڏهن ته اسين هن گهر ۾ گور ٻڌڻ يا چاهيون... ٻارن جو گوڙ!! ايترو چئي ايوان چور ٻڌڻ سان مڱيا دابهن ٺهاريو، جنهن پنهنجي شرلي اکين ۾ پرحي اسٽر گهوڙن کي لڪائڻ واسطي پنهنجو منهن ٻئي طرف ڦيرائي ڇڏيو.

ايوان جي هڪ دوست جا ٽي ٻارڙا هئا! سندن ننڍو پٽ نهايت شيرين ۽ سٺو هو! ايوان ۽ مڱيا جڏهن انهن جي گهر ويٺا هئا ته مڙبان ۽ سندس زال هر ممڪن طريقي سان سندن آڌر ڏي ڪندا هئا، پر ايوان جي دلچسپي ۽ جو مرڪز سندن سڀڙو پٽ هوندو هو! هو هڪ ئي ميز جي چوڌاري ويٺا ڳالهيون ڪندا هئا جڏهن ته اڍان ننڍڙي شرارتي ۽ کي پنهنجي هنج ۾ ويهاريو ويو هوندو هو. ننڍڙو پنهنجن پٽ ڪرڻ هٿن سان سندس وار پٽندو هو، اکين ۽ نڪ ۾ گهوڙا هڻندو هو، سندس هٿ چوسڻ جي ڪوشش ڪندو هو، ۽ هو ٻيڙا يا هڪ ٽي ٻيا ان جي هر شرارت تي ويٺو خوش ٿيندو ۽ ڪلندو هو. ٻارڙو ذري ذري سندس هنج مان ڪسڪي ممز هيٺ ويندو هو، پر ايوان وري چڪي کڻي کيس هنج ۾ ويهاريڻو هو! هوڏانهن مڱيا ڏاڍي

ڏيان سان پنهنجن ميڙيائن سان گڏوگڏ ۾ مصروف رهندي
 هئي، پر چورنگاهي سان، ڏاڍي حسرت وٺان ايون
 ڏهن پڻ نهاريندي هئي جيڪو عجب بي احماديءَ
 وڃان ٻار سان ڀرو راند ڪندو هو. هوءَ سوچيندي هئي
 ڪش وٺڻ به اهڙو ڪو رانديڪو هجي ها! مڙس
 جڏهن اولاد سان ائين راند ڪندو هجي ته زل ڪي
 ڪينري نه حوشي نصيب ٿيندي آهي، ۽ ڀڳدا به ته
 عورت هئي، زال هئي! هوءَ اهو ڏسي اداس ٿي ويندي
 هئي ته هو قدرت جي ڪمڏي نه عظيم نعمت کان محروم
 آهي! ڪڏهن ڪڏهن جي اوچتو ايوان جي نظر ٻيڪه
 جي آدامس مٿي تي پوندي هئي ته هو ڀڳدم ٻارري
 کي ڇڏي ڏيندو هو! ڪيئن دوست جي ٻار سان اهڙي
 هلٽ هلٽ جو مطلب زال کي ملاست ڪرڻ برابر هو،
 رومل ۾ وڙهڻ طبعي منزل هو، جڏهن ايوان جي دل
 ۾ اهڙي ڪا ڳالهه نه هئي! هن جي محبت طبعي ۽
 نمڪن کان بالا هئي ۽ هر کيس ڏوهاري به ته ڏکون
 بي ڄاتو، پوءِ آخر طبعاً چو هئي؟ ڪنهن تي ڇاتو ته
 سندن انهيءَ بدنصيبيءَ جو ذموار ڪير هو؟ ايوان يا
 ڀڳدا؟ مڙس يا زال؟؟ اهو هڪ اهڙو سوال هو جيڪو
 ڪير سڻي نه سگهيو هو. سندن انهيءَ پريشانئيءَ جو
 علاج ڪنهن وٽ به نه هو! ايوان اڪثر انهيءَ ڳالهه
 جي بيماد ڳواڻ لاءِ پنهنجي ماضيءَ ۾ گم ٿي ويندو هو،
 پر اهو کيس پاڪ صاف ۽ بي داغ نظر ايندو هو! اهڙو

ڪو سبب نظر نه ايندو هو جنهن مطابق هو خود کي
 ڏوهاري سمجهي ڇڏهن ته منڊا جي ماضيءَ منهنجي
 هن کي ڪا ڄاڻ نه هئي، نه ئي شاديءَ کان اڳ هن
 منڊا متعلق ڪا پڇا ڳاڇا ڪئي هئي! ٻيو ته بهو
 هن شاديءَ کان اڳ کيس ڏٺو نه مورگو ڪرڻي چار
 ٻهرا هون. هڪ دفعي موڪل واري ڏينهن هن ڊريسن
 (چڪوسلواڪيا جو شهر) جي هڪ هٽل ٻهرن،
 هڪ نهايت سهڻي چوڪريءَ کي چڪر زبان ۾ گهميو
 ڪندي ڏٺو ۽ مٿس چريو ٿي پيو! دل هتان مجبور ٿي
 هن پنهجي واقفيت ڪرائي ۽ ٻن ڏينهن تائين ساڻن
 پاڇي وانگر گڏ رهيو. اهيءَ کان پوءِ هو ڊريسن
 تان روانا ٿي ويا ۽ ايوان به اتي نه ترسيو هو کيس
 شهر جو ماحول پسند نه هو، پر وڃڻ کان اڳ هن
 ڪوشش ڪري اها خبر وٺي ورتي ته اها حسين چوڪري
 منڊا هئي جنهن جو پيءُ بوهيميا جو مشهور واپاري
 ۽ ڪارخاندان هو! ڪجهه ڏينهن بعد هن ڄاڻي بجهي
 بوهيميا ۾ سندن رهائشگاهه تي وڃڻ جو فيصلو ڪيو،
 جيتوڻيڪ ڇوٽن ٿي ته اخلاقي نڪته نگاهه کان اها
 نگاهه غلط هئي، پر هن هڪ نرو وري منڊا کي ڏسڻ
 چاهيو ٿي، اتي سندس آڌرڻيءَ سهڻي نموني ڪيو ويو
 ۽ کيس چڱي عزت ڏني وئي! خود منڊا به سندس
 اخلاق سان نيش آئي، پر ايوان محسوس ڪيو ته منڊا
 جي سهڻين اکين ۾ اهو سوال ترقي رهيو هو ته ”ڇا

دریسن جي اتفاقی ملاقات توکي مهيجي گهر ٿڌن
اچڻ جو احساس ٿئي ٿي؟“ پر هو مجبور هو!

وري هنو کن رکي هو سندن گهر ويو ۽ هن دعويٰ
ميگيا جي سڱ جي گهر ڏيائين! ميگيا جي پيءُ کيس
نرمي سان ورندي ڏني ۽ جيانيس ته اهو چوڪريءَ
جو ذاتي معاملو آهي، هو جيڪو فائدو ڪري کيس
احساس آهي! جڏهن ته ميگيا نهايت نرمي ۽ خوش مزاجيءَ
سان سندس درخواست رد ڪري ڇڏي! ايوان ڏاڍو
ٿي ويو ۽ اهو سوچي وڌيڪ ڪوشش نه ڏيائين ته
چوڪريءَ جي دل ۾ سندس پتا اهميت نه آهي. پر
پوءِ ڇهن مهينن کان پوءِ ڏکڻ ڏيهن اوچتو احساس من
پيو پيس ته ميگيا جو پيءُ ڪنگال ٿي ويو آهي!! اها
حيرت پري ايوان جي دل ۾ آمد جو ڏيئو پري آيو
۽ هو هڪ ڀيرو وري مهيجي قسمت آزمائي لاءِ دونهن
اچي وارد ٿيو! هو کيس ڏسي عجب ۾ پئجي ويا ۽
ڏاڍا غمگين بيا، ڇڻ پنهجو پاڻ کان شڪي بي رهيا
هئا! هن مهيجي درخواست من ڪئي ۽ راني پيس
ڏيارائين ته ميگيا کي وڏي ڪابه تڪليف نه پوندي!
ميگيا خاموشيءَ سان سندس درخواست پئي. هو مابوس
نظر اچي رهي هئي ۽ هن ڀيري ڪجهه نه ڪئي، پر
سندس پاران پيس اوان کي ورندي ڏني ته ”تو کي
ڪجهه وقت اڃان انتظار ڪرڻو پوندو پوءِ...“ هي سگهي
نو ته ڇهن مهينا کن... ٿورن پوءِ ڄاڻن ته ڇا ٿين جي

بدلجي وڃڻ ڪري اسان کي ڪينس ته ممس ڪي
 منهن ڏيڻو نتجي رهيو آهي! ۽ اسان کي هر قدم گورهي
 وڻجار ۽ گهڻي سوچ کان پوءِ ڪٿو اهي جڏهن ته
 تو هن ڏکڻي وقت ۾ اسان وٽ اچي پنهنجي حاوص،
 سڄي سم ۽ شراعت جو مظاهرو ڪيو اهي، اميد رک
 ته توکي ماهوسي نه ٿيندي!!

انهيءَ واقعي جي ڇهه مهينن کان پوءِ ايوان وري
 کين خدمت ذريعي پنهنجي اپيل جي ترت نيڪاليءَ جي
 درخواست ڪئي، ۽ پنهنجن جذبات کان کين آگاهه
 ڪيو. هن پيري کيس وڌيڪ اسرار لاءِ نه چيو ويو ۽
 ميگدا جو حس، سوبهن، اخلاق، ۽ سڀڪجهه ايوان
 جو ئي ويو شاديءَ لاءِ خود ميگدا پنهنجي رضامنديءَ
 جو اظهار ڪيو هو!!!

ماضيءَ جون اهي خوشگوار يادون سندس سڀني تي
 نقش نيل هيون ۽ صرف انهن جي روشنيءَ ۾ ايوان
 ڪڏهن ڪڏهن ڪي نيجا ويهي ڪيندو هو ته ميگدا
 پهرئين پيري جو سندس درخواست رد ڪئي هئي
 تنهن جو ڪارڻ ڪهڙو هو؟ ڇا هنن اڳواٽ ڄاتو ٿي
 ته هوءُ پنهنجي گهر واري کي روحاني خوشي ۽ سکون
 نه بخش سگهندي؟ ڇا کيس اها ڄاڻ هئي ته هوءُ اولاد
 پيدا ڪرڻ جي قابل نه آهي؟ ڇا هن انڪار ڪري
 کيس اهو چٽاءُ ته نه ڏنو هو ته تون جنهن خوشيءَ
 لاءِ شاديءَ جو خواهشمند آهين سا پوري ٿي نه سگهندي!

۽ جي واقعي اهو ائين ٿي هو ته پوءِ ته ڏوهاري مڱيا
 نه پر هو پاڻ هوءا بس ائين ڀانيو ته اڪيلائي ۾
 سوچي سوچي ادوان چريو ٿي پوندو هوءا پر پوءِ جڏهن
 رات جو پنهنجي ڪم کان واندو ٿي هو پنهنجي سمهڻ
 واري ڪمري ۾ داخل ٿيندو هو ته درد جي هڪ نهن
 لهر سندس سني ۾ ايل پتل پرپا ڪري ڇڏيندي هئي.
 سندس دل ٻرا پرزا ٿي پوندي هئي ۽ هو ڪمري ۾
 داخل ٿيڻ کان ڪيٻائيندو هو جو اندر مڱيا ها سڌڪ،
 پيا گونجندا هئا! هن جا سڌڪا اهڙا ته دردناڪ هوندا
 هئا جو ايوان پنهنجن ارڪن تي ڪمرول نه ڪري
 سگهندو هوءا! ۽ هو انهيءَ حالت ۾ ڏکين ڪلاڪ
 دروازي وٽ غاليچي تي ويهي رهندو هو ۽ گورها ڳاڙيندو
 هو، ۽ جڏهن سندس دل جو بار هاڪو ٿيندو هو،
 جڏهن مڱيا جي سڌڪن جو ٻڙلا سندس دٻن تي نه
 پوندو هو، جڏهن اذيت جون گهڙيون لنگهي وينديون
 هيون تڏهن هو چورن وانگر، پير پير ۾ وڃي وڃي
 پنهنجي بستري ۾ گهرندو هو، ۽ تيسين ڪپس نه نه
 ايندي هئي جيسين مڱيا کي چڱيءَ ريت ساهه ڪڍندي
 نه ٻڌندو هوءا پوءِ وري جڏهن صبح جو مڱيا جي ڳلابي،
 سهڙن چين تي پنهنجي پيار ۽ پاڻو جي مهر لڳائي
 ڪپس نئين سج، نئين صبح جون واڌايون ڏيندو هو ته
 پنهنجي وجود ۾ سميل تمام پيار ۽ حُب، پنهنجي
 انهيءَ طرز عمل ۾ شامل ڪري ڇڏيندو هو، پر مڱيا

ڇڏڻ کيس ڀڄڻي پريست ڇو ڀڄڻي ڏيڻ ۽ سندس
 ڀاڻو ۾ جي مڃا طور ڏاڍي آڌر مان ڀاڳر پئي سندس
 سڃي سان ڇهڻي پوندي هئي ته سندس انداز ۾ اهو
 خوش، جلدو ۽ گرمي نه هوندي هئي جيڪا شاديءَ
 کان ڪافي عرصو پوءِ تڏهن سندس اظهار ۾ شامل
 هوندي هئي! سبب انهيءَ سستيءَ جو اهو ئي باسو
 جو هو ۽ ايوان جي اداسيءَ جو سبب پاڻ کي ڇڏندي
 هئي ۽ ايوان جي ريار کي رسي ڇڻ کڻس معافي
 ٿيڻدي هئي ته هو ۽ اهڙي ريار ڇڏڻ ريار کي ڪا
 خوشي ڏيئي نه سگهي آهي ۽ اهو ڏسي، محسوس ڪري،
 ايوان ڀڄڻي غلطي تسليم ڪندو هو ۽ ڪنڊرو ادا
 ڪرڻ خاطر هر رڳو کيس چئون ڏيندو هو ۽ ڀڄڻي
 محبت جو مرڪز کيس تصور ڪرڻ لڳندو هو! محبت
 جي انهيءَ بي لوث اظهار تي، ميگدا جي چاهي ڏان
 ڪجهه دير لاءِ غم ۽ فڪر جا ڪڪر هٽي ويندا هئا.
 ۽ هو ۽ سڄي گهر ۾ چڻ نچڻ لڳندي هئي!!
 زندگيءَ انهيءَ آمد ۽ آس، ريار ۽ ڀاڻو ۽ هڪٻئي
 لاءِ احساس هجڻ ۽ هڪٻئي تي اعتماد جي آثار تي
 مڙهي گهري رهي هئي ۽ ڪنهن کي ڄاڻ نه هئي ته
 ايندڙ ڏينهن ۾ ڇا ٿيڻ وارو هو!
 گرميءَ جي مند ۾، هڪ گرم ڏينهن ٽپهريءَ مهل
 ايوان، ڀڄڻي معمول کان ڪجهه اڳ گهر موٽي آيو.
 گهڻي وڃاڻ ڇا هو در کولي اندر داخل ٿيو ۽ مطالعي

واري ڪمري مان نيسو مڱيا جي روم ڏانهن وڃڻ لڳو. جيئن ته فرش تي نرم ۽ ٿلهو غاليچو وڇايل هو، سو سندس هٿ جي ڪري ڪو معمولي ڪرڪو نه نه ٿي رهيو هو ۽ هو بلڪل اوچتو خط سرهندڙ مڱيا جي ساهيون وڃي پهتو.... مڱيا خط لکائڻ لاءِ تڙب اٻڏ ڪيا ۽ جنهن هٿ ۾ خط هوس تنهن کي نورائي ميز جي پاسي تي لڙڪائي ڇڏيائين جيئن ايوان خط ڏسي نه سگهي ۽ پئي هٿ سان پنهنجن پيقرار ريشمي وارن کي ڏٺو ڏٺو لڳي. ايوان غور سان نه ڏٺو نه ته هو مڱيا جي هٿن جو ڪم ڪيئن ضرور ڏسي وٺي ها!

”اڄ ڪو خط آيو آهي ڇا باري؟“ هن ميز تي پيل لمفي ڏانهن اشارو ڪندي پڇيو ۽ جواب ڄو انتظار ڪرڻ کان سواءِ همت جهڪي مڱيا جي رس ڀريل چين مان سرور حاصل ڪرڻ لڳو! جنهن وقت ٻي جا چپ ملا، تنهن وقت مڱيا جو چهرو ٻيهر سفيد ٿي ويو هو ڇڻ سمجهس رت جو ڪو ڦڙو به نه رهيو هو، پر ايوان کي بهمجي سوال جي جواب جي ڪا ضرورت نه هئي، هو ته چميءَ جي لد ۾ الائي ڪٿان وڃي ڏڪتو هو!! پر پوءِ جڏهن سرور جو دور گهري ويو ته هن وري پڇيو ”سڙي، خط ڪٿان آيو آهي؟“ ۽ جهٽ غيرانادي طور خط گهرڻ لاءِ پنهنجو هٿ وڌايائين! ان وقت مڱيا جي حالت ڏسڻ وٽان هئي! هن جي سمجهه ۾ نه پئي آيو ته پڇي وڃي يا دري

مان ٿيو ڏيئي سهجي جان آزاد ڪرائي، کيس خط لکائڻ واري حرڪت جي نارضا هجڻ جو احساس هڻي ئي رهيو هو ۽ هو ۽ شرم کان ڳاڙهي بي ويٺي ته ڇو اهاو سهجي مڙس کي شڪ ۾ وٺائين! ايوان خط کڻي ورتو ۽ کلندي چيائين، ”هيءَ ته ڪو هندوار ٽيمرو آهي!“ ۽ وري خط جو ڪجهه حصو لعافِي مان ٻاهر ڪڍندي پڇيائين، ”ڇا تون برهي چڪي آهين؟“ خط سندس سس جو لڪيل هو، ايوان سندس صحيح سڃاڻي.

”مون اڃا خط چڱيءَ ريت نه پڙهندو آهي!“ ميگدا ورائيو، سندس آواز نهايت هلاڪو ۽ ڪسمندڙ هو، هن وڏي آواز ۾ ڳالهائڻ جي ڪوشش ڪئي هئي، پر آواز سندس ساه نه ڏنو ۽ ايوان لعافِي مان پورو خط ڪڍي ورتو، اهي ٻه خط هئا! خط جي ڊيگهه جو اندازو لڳائيندي هن شفقت مان کيس چيو، ”سمن ٻو ته تون جيڪي خط لکندي آهين سي ڪن کان به سرس هوندا.“ ميگدا ٻنل هرڻي ۽ وانگيان پٺيئون چيپائڻ بنا، هڪ ڏک ڏانهن نهارِي رهي هئي، سندس چهرو بي دمو ٿي ويو هو ۽ هو ۽ اکين وسيلي کيس رحم جي اپيل ڪري رهي هئي ۽ چڻ کيس خط کولڻ کان روڪي رهي هئي پر ايوان سندس نظرن مان ڪجهه نه سمجهيو، هن کي ائين ئي خيال اچي ويو ته سندس ڪيتراڻي خط ميگدا جي مٿي تي رکيا هوندا آهن پر هن ڪڏهن

۾ نه ته ايئن ڪي ڊٽ لاءِ نه ٿي وري ڪڏهن انهن
 متعلق ڪو سوال جواب ڪندي هئي ۽ اڄ تڏهن ايوان
 به انهيءَ خاموش معاهدي تي عمل ڪندو رهيو هو،
 پر اڄ به ڄاڻ ڪيئن هن ميگدا جو خط ڪوئي وڌو هو!
 جيسوٿيڪ هو خط مڪمل طور تي زنجي نه سگهيو هو،
 پر کيس اهو احساس سٺي ريت هو ته هن اڄ اهو
 خاموش معاهدو ٽوڙي وڌو هو، سو حتمي ۾ خط لکي
 ۾ بند ڪري صلح ڪرڻ واري انداز ۾، گهٽ ۾
 نور سان چيو ”بازي معاف ڪجانءِ، اهو منهنجي
 لاءِ مناسب نه هو.“

ميگدا هنهن من وڃي سک جو ساڻ ڪسو هو،
 تنهن زوريءَ بههجن چين تي مرڪ آندى ۽ آهستي
 سان چيائين ”توڪي معلوم نه آهي ته منهنجي لاءِ خط
 رڳو منهنجن مائن وٽان ايندو آهي، سو اڄ انرو
 استفسار ڇو پئي ڪئي؟“ انرو چئي هڪدم ڳالهه جو
 رخ ڦيرائي ورتائين ”اڄ تون حملي اچي ويو آهين؟
 ڇا ڪا خاص ڳالهه آهي؟“

”خاص ڳالهه ڀلا ڪهڙي ٿيندي هان؟ بس وڃي وڃي
 خيال اچي ويو ته اڄڪلهه شام ڏاڍي وڻندڙ ٿي ٿي
 سو ڪنهن پاسي مڙهي تفریح لاءِ هلجي! جي تون
 جهٽ ۾ تيار بي وڃ ته اڄ صوم، ٻيٽ طرف نڪري
 هلون!!“ ايترو چئي ايوان تازه دم ٿيڻ ۽ لباس مٽائڻ
 لاءِ بههجي ڪري ڏانهن روانو ٿيو. سندس وڃڻ بعد

ميگدا خط هڪ آندوسي صندوقچي ۾ بند ڪيو ۽
پاڻ، تيار ٿي لڳي!

گهر مان ٻاهر نڪرندي، ميگدا، ايوان جي ٻانهن
دو سهارو وٺي هلي لڳي ۽ ايوان محبت ڏين نڪاهن
سان ڏانهس ڏسي لڳو!

ڪجهه ڏينهن بعد، ايوان انهي واقعي کي وساري
ڇڏيو! سالياني موڪلن ٿيڻ ڪري ايوان هن سري نه
به ملڪ کان ٻاهر وڃڻ ٻڌي چاهيو ۽ سندس مرضي
هئي ته ميگدا به گڏ هلي، جڏهن ته هن بهمجي اصول
موجب بهمجن ماڻهن وٽ وڃڻ ٻڌي چاهيو، جيڪي
خوارا بي چڪا هئا ۽ ميگدا بهمجي وقت لاءِ وٺڻ
رهڻ ۽ سندن خدمت ڪرڻ جي خواهشمند هئي. ايوان
کيس نه روڪيو ۽ هو به هلي وئي. سندس شهر موخودگي ۽
بهمجي وڃڻ جي تياري ڪري رهيو هو! اڄ هو هوٽل
ٽان ماني کائي مونڊو ٽائون پهتو. دستي بلهي ۾ سامان
رکڻ لڳو، ميگدا ٻڌي ڏينهن واس اچڻي هئي! ايوان
گهر ۾ گهمي ڦري جائزو وٺي رهيو هو ته ڪٿي ڪا
ضرورت واري شئي وساري نه رهيو آهي! ائين ڪندي
هو ميگدا جي ڪمري ڏانهن ويو جتي هر شئي کي
بلاست ۽ ٺاهه ٺوهر سان رکيل ڏسي سندس چنڊن تي
مرڪ اچي ويئي! اوچتو سندس نظر ميگدا جي آندوسي
ڪٽ تي پئي جنهن کي ڪلف لڳل نه هو! هن سوچيو

هن جون سڀ قسمي ۽ ان ملهون شومن اٿس بي پرواهي
 سان ڏسون ٻيون آهن، ڪهرو نه بند نه آهي، ڪهرو نه
 آهي ته ڇا ڳالھ آهي؟ اهو وڃار ڪري، پر ڪنهن
 خاص مقصد سان ڪم ڪي ڏاڏو وارن بهي ڪنن
 کي ڇڏي حافن کي دهر ڇڪيو! ڪم ڪي مختلف
 حدن ۾ ڪم، زبون، لباس، تصويرون، ۽ ٻيون پڻ
 ڪمريون ئي شومن سان هيون، هڪ جڳهه جي ڪم
 ۾ سڄو آندوسي ڪم ڪرڻ ۾ رکيل هو ڪم ڪو هن
 ميڪيا جي ورهائين تي ڪم ڪري ٿو ۽ ٻي ڏو هو
 ڪم ڪي ڏاڏو لڌل هو پر جڳهه پڻ پيئي هئي! جوان
 حيران ٿيو ته هن سري ميڪيا امري لاپرواهي ڪن
 ڪم ڪرڻ ورتو آهي؟ سندس دهر ۾ خيال ٿيو ته
 حور آندوسي ڪم ڪرڻ ۾ پيل سامان ڏسي ويو، ضرور
 اهي ۽ ڪي خاص شيون پيل هونديون، ڏهن ته
 اندي حفاظت سان رکيو ويٺو هو! هن ڏسڻ چاهيو
 بي ته سندس باري ميڪيا وٽ اهيون ڪپڙيون شومن
 آهن جيڪي هوءَ ڪنڊس به لڪائي بي، اهو سوچي
 هن ڪم ڪوئي ورتو ڪم ڪرڻ ۾ مختلف رسيدون ۽
 ڪم ڪرڻ جا برزا پيا هئا، ۽ انهن سان اهو خط رکيل
 هو جيڪو به ٿي ڏينهن اڳ هن جي هن ۾ هو، پر
 رهڻ بنائي واپس ڪري ڇڏيو هئائين! خط لڦافي ۾
 چڱي ريت بند نه ڪيل هو ۽ لڳو ئي چڻ ميڪيا
 خط کي وري وري پڙهيو هو ۽ رڪڻ وقت چڱي نموني

ٻڌ نه ڪري سگهي هئي. ايوان خط لکائي ماڻ ۾ ڏيڻو
 ڪيئن ۾ هڪ ٻيو خط به وڌيڪ هو ۽ انهيءَ حاڪمي
 اکر ڏسڻ ۾ اچي رهيا هئا! ايئن اکرڻ کي ڏسي اهو
 اندازو لڳائڻ مشڪل نه هو ته اهي ڪيئن غر بچسي
 ۽ نئين لکندڙ جا هٿ هئا! حشوٿڪ هن، بديري ڪپٽ
 ۾ پيل سامان کي هڪ نظر ڏسڻ تي چاهيو، پر هن
 خط ۾ کيس ڪو اسرار لڪل نظر آيو ۽ هن خط
 پڙهڻ لاءِ کولي ورتو. اهي چار صبحا هئا حڪمي وڏن
 وڏن، ڏيکڻ وڏن لفظن سان ڪارا ليل هئا، ڏهه اهي
 هٿ اکر ڪيئن سيکرات ۽ خاص ڪري ڪيئن ٻڌ
 حا ٿي پاسيا هو اکرڻ جي بيهڪ، گولائي ۽ مٺاهي
 ڪيئن به هت هڪ جهڙي نه هئي! پر ٻلا مڱيا کي
 ڪهڙو ٻار خط لکي سگهي ٿو، سلس مٿس وٺ نه
 ڪوبه ننڍو ٻار نه هو جيڪو کيس خط لکي، پوءِ آخر؟
 ۽ اهو سوائه نشان اهڙو هو جنهن خط پڙهڻ لاءِ ايوان
 کي مجبور ڪيو. لکيل هو،

سهجي منڙي امڙ!

تون مون کان پري آهن ۽ آئون توکي ڏسي به
 نٿي سگهان، توهان ملي به نٿي سگهان، پر خط لکڻ
 جي اجازت ڏيئي تون مون تي وڏي مهرباني ڪئي آهي،
 پيري امڙ، آئون هر وقت ٻيئي تهجي ٻلائي ۽ بهتري
 لاءِ دعاڻون ٻڌي آهيان جو پادرڻ اسان کي اسڪول
 ۾ ٻڌائيندي آهي ته ماءُ ۽ پيءُ جي لاءِ اولاد کي دعا

ڪرڻ گهرجي! آئون اباڳي آهيان جو منهنجو مهربان
 پيءُ هن دنيا مان لاڏاڻو ڪري ويو آهي، پر تون ته
 آهين، جنهن مان مون کي ڏاڍو پيار آهي ۽ آئون
 تنهنجي لاءِ دعائون ڪندي رهي آهيان، ڀڻ خدا کي
 ٻاڏائيندي آهيان ته ڪنهن ريت مون کي تو وٽ پهچائي
 ڇڏي، جيئن آئون به ٻين نيسگرين وانگر پنهنجي ماءُ
 جون چميون حاصل ڪري سگهان پر امڙ اهو ڏاڍو
 ائين آهي جو آئون توکان ڌار ڪئي وئي آهيان ۽
 توسان نٿي رهي سگهان جڏهن ته هت منهنجون جهنگلي
 ساهيڙيون آهن سي سڀ پنهنجين مائرن وٽ نئون رهڻ!
 اڄ جي بابا هجي ها ته آئون ضرور سندس گڏ رهان ها،
 پر جيئن ته هو موحود نه آهي ته تون مون کي ساڻ
 ڇو نٿي رهائين؟ ناني ٻڌائيندي آهي ته ٽين ٻيڻ ممڪن
 نه آهي جو اهو شخص ناراض نيندو جنهن وٽ تون
 رهين ٿي! پانين ٿي ته امڙ تون منهنجي ٻڙهائي ۽
 چڱيلائيءَ لاءِ ڪنهن ماڻهو وٽ نونڪري ٿي ڪرين،
 پر جيئن تون ان شريف ماڻهوءَ کي سمجهاه ته آئون
 اجري يا شرارتي نه آهيان، ڪو نقصان ڪرڻ به هڪ
 ڪٻڊ ۾ پيئي هونديس ۽ کيس ڪا تڪليف نه
 رسائينديس، ايتري قدر جو انهيءَ ڪٻڊ مان ٻاهر به نه
 نڪرنديس، ۽ جي هو نو مڃي ته به امڙ مون کي
 هاڻ هتي سڪ نٿو اچي، تون مون کي پاڻ وٽ گهرائي
 وٺ ۽ ڪنهن ڪٻڊ پاسي ۾ لڪائي ڇڏج، آئون اون

به نه ڪنڊيس ۽ انهيءَ شريف ماڻهوءَ کي منهنجي آهي
 هجڻ جي ڪم ٿي ڪانه پوندي، پوءِ جڏهن تون ڏيهن
 جي ڪم ڪرڻ واري رات جو آرام خاطر
 پنهنجي نه پڙهي انديري ڪوٺريءَ ۾ داخل ٿيندس ته
 آئون به اتي اچي وينديس ۽ سڄي رات پئي تههيو
 پير دردو چهرو ڇمنديس، ۽ تومن پاڪر ٺاڻي سمهي
 پوئندس! امڙ! آئون تههجي لاءِ ۽ انهيءَ ماڻهوءَ لاءِ
 دعا آئون نه پئي ڪنديس، پادرڻ چوندي آهي ته الله ٻارن
 جي دعا ضرور اگهائيندو آهي ۽ ڪم ڄاڻ ته آئون اتي
 به اڪول ترڪم نه ڪنديس ۽ پڙهائي جاري رکنديس
 توکي اهو ٻڌي خوشي ٻيڌي ته آئون پنهنجا سبق
 هميشه پڪا ڪندي آهيان ۽ جلد ئي ٻي درجي ۾
 ترقي ملڻ واري آهي؛ منهنجي پياري امان، مون وٽ
 تههجي تحرير به نه آهي جڏهن ته ٻين چوڪرين وٽ
 سندن ماءُ پيءُ، ڀائر ڀينرن سڀني جا ٺوٺو آهن ۽ کين
 جڏهن گهر جي ياد ستائيندي آهي ته هو انهن تصويرن
 کي ڏسيو خوش ٿيو وڃن، ۽ آئون اداس ٿي رهندي
 آهيان. مون ناني امان کان به اهڙي گهر ڪئي
 هئي پر هن به مون کي ٺپ جواب ڏئي ڇڏيو ۽ چيائين
 ته وڻ به تصوير نه آهي! امڙ ڇا تو وٽ ايترا پئسا به
 نه آهن جو هڪڙي تصوير ڪيائي مون ڏي موڪلين
 جي ائين آهي ته منهنجي جيب خرچي روڪي به، تصوير
 ڪيائي مون کي موڪلي ڏي! ناني امان مون کي

هدايت ڪئي ته آئون بيڪ ٿي رهان، نه ته مون کي
توسان ملڻ نه ڏنو ويندو، امڙ، پلا مون ڪهڙو ڏوھ
ڪيو آهي جو آئون هونئن ئي سڄي ساري سال ۾ رڱو
هڪ ڀيرو چند ڏينهن لاءِ توسان ملان ٿي ۽ هاڻي اهو
به بند ٿي ويندو! ڇا تون نٿي چائين ته آئون توکان
سواءِ هٿ ڪيڏي نه اپاڻڪي بي رهان ۽ سال جا اهي
ڏينهن مهججي لاءِ ڪهڙي به حوشي جو باعث هوندا
آهڻ جڏهن آئون توکي ڏسدي آهيان! ميري امان،
آئون هڪ هڪ ڏينهن آگرين تي کڻندي آهيان ته
ڪڏهن ٿو سال پورو نٿي!! هن پيري ندي امان مون کي
خط لکڻ جي موڪل ڏني ۽ اهي ڪري آئون اهو
سڀ لکي رهي آهيان، هاڻي دائي پاڻ اهو خط روانو
ڪندي ڇو ته ننڍيون نينگرينون خط پاڻ موڪلي
نٿيون ڄاڻن!

پياري امان - هڪ دفعو وري، اڃا، آئون توکي
ڏاڍو ياد بي ڪردان، ۽ هن پيري مهججي جنم ڏينهن
تي هي تون نه آئين ته آئون رسي وينديس. توکي
ياد آهي ته منهنجو جنم ڏينهن سميت پيٽر ۽ سينسٽ
پال جي عرس جي موقعي تي آهي! ۽ هن پيري آئون
پارهن سالن جي ٿي وينديس....

تمهجي قابعدار ڌيءَ

نيليزي ميگدا

خط جي ڇهه ٽائين ايوان اهو سمجهندو رهيو ته

اهو پيل مان سندس زال کي مايو هوندو، پر ميگدا
 دلو ڏسي حيران ٿي ويو، دل ۾ عجب عجب ويچار
 پيدا ٿي لڳا ۽ ٿر ڏڙ جي رفتار ڦير ٿي وئي. کيس
 محسوس ٿيو ته سندس سڄي جسم ۾ حرارت جي لهر
 ٻڙوي ويئي آهي. ذهن ۾ بيذا بيدر خيال جي تصديق
 خطر هن مس جو خط پڙهيو، جنهن کي پڙهڻ سان
 سندس پيشاني تي ڳهر جا وڏا وڏا ڦرا ظاهر ٿي پيا،
 ٿرتي پهچڻ پهرن هيٺان نڪرندڙ محسوس ٿي ۽ سندس
 مٿو ڦرڻ لڳو؛ خط ۾ گهرجي خبر چار، نصيحتون ۽
 وهڻيون، سندس لاءِ بهار جا جذبات، گهر جي خرچ
 جي آخري قسط لاءِ سندس مهرباني ۽ آخر ۾ ايترو
 لکيل هو ته ”شامل خط پڙهي تون ضرور خوش ٿيندين!“
 هاڻ شڪ جي ڪا گنجائش نه رهي هئي، پر تنهن
 هوندي به هن پهچي مس ۽ نديري ميگدا جو فرياد
 ڀريو خط ٻاهر ۽ ٽپهر پڙهيو ۽ کيس محسوس ٿيو ته
 سندس مٿو ڦاٽڻ وارو آهي! نديري ميگدا سندس تصور
 ۾ گهمي رهي هئي ۽ مٿس ٿيندڙ زيادتيءَ جو سوچي
 هو پنهنجو پاڻ کي ڏوهاري سمجهڻ لڳو ڪجهه سوچي
 هن نديرو آندوسي ڪپٽ کنيو ۽ پهچي ڪمري ۾
 اچي ويو. ڪمري جي دروازي کي اندران بند ڪري
 چٽيائين جيئن ڪو نوڪر داخل اندازي نه ڪري ۽
 پوءِ ڪپٽ ۾ پيل ٻين شين جو جائزو وٺڻ لڳو ڪپٽ ۾
 ٻاڙي، خط، تارون وغيره بي انداز تعداد ۾ پيل هئا.

۽ هو تر ٽڪر ۾ هر هڪ پي ڪبي سندس جي نظر مان
 ڏيندو بي وڻ، ۽ وري انهيءَ کي احتياط سان ساڳيءَ
 حد تي ٿي رکيائين جئين منڊيا کي ۽ سرب به زمي
 سگهي ته ڪو سندس راز وڻن تي چڙهي آيو. سمجهه ٿي
 ٿي ته ٻئي جي گجھ، معلق چڙهي ڪوشش ڏونه
 هئي، پر تنهن هوندي به هو اهو ڏوھ ڪرڻ لاءِ خود
 کي مجبور سمجهي رهيو هو، جي اوائس نه ڪري ها
 ته ٽڪر سندس مٿو ڦٽي پوي ها هن پنهنجي سن ۽
 سهرڙي جا ڪمراڻي حد ڏاڍا ۽ اڻڻ کي رهيو پر
 کيس ڪا قبل ڏڪر گناهه معلوم نه ٿي سگهي،
 سمجهه ٿي ته سندس شڪ به ڏيکاري، پر اسي ۾
 وري هڪ ٻيو حد انهيءَ ساڳيءَ ماڻھو تحرير ۾ اڪيل
 ڏٺين! ٻيو خدا، يعني هن سندس شڪ حتميت جو
 روپ اختيار ڪري چڪو هو! اهو اها نه ٿي حد هئا
 پر انهن چئي ۾ ڊگهو ۽ سو حد اهو هو ڪو تڙو
 آيل هو، انهيءَ مان ايوان اندازو لڳايو ته جيئن جيئن
 هو تعليم ۾ اڳڀري ٿي رهي هئي، سندس خط ڊگها
 پراثرار بندا ٿي ويا، ۽ سندس خيالن ۾ وسعت ٿي
 ايندي وڃي، پر انهن سڀني حدن ۾ ان معصوم ٽينگري
 پنهنجيءَ ماءُ سان ملا ۽ هميشه گڏ رهڻ جي خواهش
 جو اظهار ڪيو هو، سندس اڪيل هر لفظ سان ماءُ
 سان بي امن ٻار جي سرهاڻ اچي رهي هئي، سندس
 هر لفظ مان هڪ گهوڙي پٿر جو پتو پئجي رهيو

هو، انهيءَ درد ۽ ادبت جو احساس ٿي رهيو هو. حمڪا هن معصوم چوڪريءَ کي برداشت پئي ڪرڻي پيئي، سڌري مڱيا جو لڪل هر لفظ سندس روح جي ڀڪار معلوم ٿي رهيو هو ۽ سندس اداسيءَ جو سبب ظاهر ٿي رهيو هو! ادوان کي هاڻي پڪ ٿي وئي ته ٻي سري مڱيا، سندس ٻياري رال مڱيا جي ڌيءَ هئي، حمڪا سندس (ادوان جي) وجود جي ڪري ۽ مڱيا جي سائس ٿندي بي وڃڻ ڪري، پنهنجي ماءُ کان جدا ڪئي ويئي هئي ۽ ماءُ جي هنج، پيار، چمڪين قربانين، ۽ قرب کان پري ڪئي ويئي هئي، ننڍڙيءَ معصوم کي اهو احساس ڏياريو ويو هو ته مائٽس جي پلائيءَ خاطر، کيس ڪائس دور رهڻو پوندو ۽ ويڃاري ٻارڙيءَ ننڍي وهيءَ کان ئي پنهنجي ماءُ لاءِ قرباني ڏيئي رهي هئي، پنهنجي اڙلن حق تان دستبردار ٿي رهي هئي، در دل هتان محصور ٿي، سندس اڳيان فرساد نه ڪري رهي هئي ته ڪائس اينري قرباني جي طلب نه ڪئي وڃي جو نيب هو ۽ بحيل ٿي پوي!! آه ويڃاري مڱيا!! ادوان جي ذهن ۾ تمزيءَ سان مختلف ويچار جاءِ وٺڻ لڳا! ننڍڙي مڱيا، ڪيتري نه بي وسيءَ واري زندگي گذاري رهي آهي! سال ۾ هڪ ڀيرو پنهنجي ممزي امڙ سان ملاقات جي آسري تي رهي هئي... هو پنهنجي متعلق ڇا سوچيندي هوندي؟ ڇا واقعي آئون ئي سندس خوشين جو قاتل آهيان؟ ڇا مون کيس

سندس ماءُ کان جدا ڪيو آهي؟ اٿو ان سوچي سوچي
 پرڻن تي وڌو. کيس پنهنجي ميگدا جو خيال آيو،
 جيڪا هڪ ماءُ هئي، پر نه ڄاڻ ڪپڙي سبب ڪن
 هن پنهنجي رب کان جدا ٿيڻ مناسب سمجهيو؟ ڪي
 ائين ته نه هو جو هن جانبدار جي نالي خاطر اها اذيت
 سهڻ جو فيصلو ڪيو هجي! آه! ڇا هوءَ مون وٽ
 سگهي آهي؟ ڇا هن گهر ۾ هوءَ خوش آهي؟ اٿو
 ڏهه سالن کان ائين ٻيو سمجهان ته مون ميگدا کي
 دنيا جي هر بيمار ميسر ڪري ڏني آهي پر ڇا
 هوءَ تنهن هوندي نه خوش رهي هوندي؟ ٻن ڏهن
 سالن دوران سندس ڏسي ڪيائين ڪهڙي رهي هوندي
 هن اهي ڏهه سال آخر ڪناريا ڪپڙي ۽ رب هوندا؟ ۽
 کيس ياد آيو ته جڏهن هن پهرين ڀيرو ميگدا کي
 ڏٺو هو ۽ کيس پنهنجو پٽ ڄاڻو هئڻ ته هوءَ
 ڪيري نه خوش هئي ۽ سندس چهر تي ڪيري نه
 رونق هئي، ۽ پوءِ جڏهن واقعي سندس شادي ميگدا
 سان ٿي ويئي هئي ته هو خود ڪمرو نه خوش ٿيو هو،
 پر ڇا ميگدا خوش ٿي هئي؟ هن کي ياد آيو ته ديول
 وڃڻ وقت رستي ۾ ميگدا جو رنگ هڻو ٿي ويو هو
 ۽ ائين ئي محسوس ٿيو ڇڻ هوءَ بيهوش ٿي يا تڏهن
 هن انهيءَ ڳالهه کي اهميت نه ڏني هئي ۽ سمجهيو
 هئڻ ته اهو فطري شرم ۽ حياءُ ڪري ٿي رهيو هو،
 تڏهن ته اڄ کيس معلوم ٿي رهيو هو ته سندس اها

حالت ڪهري سب کان بي رهي هئي! کيس پنه جي
اهم ٿي ۽ کان، سندس رب کان، سندس وجود جي هڪ
حصي کان، سندس زندگي ۽ جي هڪ اهم باب کان،
سندس قابل فخر تحليق کان جدا ڪيو پئي ويو، هو ۽
انهي صدمي، انهي اذيت ۽ انهي احساس کان بيهوش
بي رهي هئي!!

ايوان هڪ ٻيرو وري ڪهٽ جي تلاشي وٺڻ لڳو
کيس ياد آيو ته خريداري وقت دوڪاندار سندس
ڏيان ڪهٽ جي هٿن لڪل حصي طرف نه ڇڪايو
هو. هيٺ هن ڪوشش ڪري اهو حصو به کولي ورتو.
اتي به ڪمٽرائي ڪاغذ پيل هئا، جيڪي سڀ ميگدا
جا لکيل هئا، ايوان انهن کي هڪ هڪ ڪري پڙهندو
ويو ۽ سندس دماغ جا حادا رت جي تيز دوزي ڪري
ڄڻ ڦٽڻ لڳا، ساهه مهجهڻ لڳو ۽ دنيا سندس نظرن
اڳيان ڦرڻ لڳي! ميگدا جو لکيل هر لفظ سندن ذهن
ٿي هٽوزن وانگر لڳي رهيو هو، سندس سيني ۾ ڀالا ۽
ٻڙچيون ٿي لڳي رهيو هو... سندس اندر ۾ ڄڻ باهه
لڳي رهي هئي ۽ هو آندمانده محسوس ڪري رهيو هو.
سندس من تڙپي رهيو هو، دل ٻڏي رهي هئي ۽ ذهن
اذيت ۾ مبتلا هو!! ميگدا جا لکيل اهي ورق، سندس
روح جا ٽڪرا هئا، هڪ بي وس عورت جي پڪار
هئا، فرياد هئا، ترپ هئا، انهن ڪاغذن جي مطالعي
سان سندس ميگدا ۽ ننڍي ميگدا جو تعلق به آشڪار

ٿي ويو. مڱيا لکيو هو ”منهنجا ستارا گردش ۾ آهي
 ۽ آئون ڏاڍي تڪليف ۾ آهيان! هر اها شئي ڀرسان
 ٿي چڪي آهي جيڪا منهنجي پنهجي هئي! خاندان
 جي نيڪ نامي ۽ باپي جي محنت سان پيدا ڪيل
 عزت، حيثيت ۽ پونج، سڀ قسمت جي ٿي نامهرباني
 سبب اسان کان ڪسجي ويون آهن، ڪوڪر آئون هو
 سڀ ڪجهه برداشت ڪري وڃان ها، پر جيڪا ويدن
 مون سان بي آهي، تنهن جو احوال ٻڌي هر انسان
 جو من ڪٽي اٿس، هر انسان جي دل لرزي ويندي!
 منهنجي جگر جي ٻڪري کي مون کان پري ڪو
 ويو آهي! ڇا آئون ان معصوم جون هاڻ ڏريندڙ دانهون
 وساري سگهندس، جيڪي هوءَ مون کان جدا ٿيڻ جي
 صدمي سبب ڪري رهي هئي! ڇا هن نهايتي روح کي
 مون کان ڌار ڪري منهنجي مائٽن مون تي ڪا چڱائي
 ڪئي آهي؟ ڇا آئون ان کان سڌاءَ رندڙ رهي سگهندس؟
 مٿان وري رابرٽ جي گمشدگي! خبر نه آهي ته ڪيڏانهن
 ويو هليو آهي، ڇڏيو آهي يا مري ويو آهي، ڪهڙو
 نه پٿر دل ثابت ٿيو آهي! جي اڄ هو موجود هجي ها
 ته مون تي ايترو ظلم ٿي سگهي ها! پر افسوس هو
 بيوفا مون کي اڪيلو ڇڏي پاڻ گم ٿي ويو آهي ۽
 هاڻ مون اڀاڻي لاءِ ڪا خوشيءَ جي گهري نه ٿيندي!
 منهنجي زندگي هاڻي غم جي هڪ ڊگهي، ڪاري ۽

خوفائين راب وانگر ٿڌري جھن ۾ منهنجي لاءِ ڪو
 سٺڪ ۽ خوشي نه هوندي!"

هڪ ٻئي ڪاغذ تي لکيل هو "راڻو اڃان نه
 موٽيو! نه ڄاڻ مون جي تلاشي ۾ آهي يا مون سندس
 واپسيءَ وٽ تي پهرا وڏياري ڇڏيا آهن! هاڻي مون
 کي احساس پيو ٿئي ته هو بزدل آهي، زندگيءَ جي
 سچين کي منهن ڏيڻ کان پاڙي ٿيو آهي! تي سگهي
 ٿو ته ڪس باديءَ سان ڪو به ٻڌي وڃي ۽ هو
 حاس کي منهن ڏيڻ جيتري سگهه نه ساري منهنجي
 زندگيءَ مان ڌڪري وڌو هجي! الله! جي هو اچي وڃي
 ها ته آئون اڄ هڪشن بي همت نه هجان ها! آئون به
 اڄ زندگيءَ کان ابتري ناسد نه هجان ها! مون تي
 اڪيئي ڇا گهٽ مصيبتونازل ٿيون آهن جو هڪ
 ٿارو چرڪو اهو نئون نوجوان هٿ لاءِ اچي پهتو آهي
 جيڪو مون تي هير کي ٻيو آهي! هو مون سان شادي
 ڪرڻ جو خواهشمند آهي، منهنجي سھاري لاءِ درخواست
 ٿو ڪري، پر آئون ڇا ڪنهن کي سهارو ڏيندس؟ آئون
 ته پاڻ بي همت آهيان، مایوس آهيان!! انڪار ڪري
 رهي آهيان پر منهنجا ٻيڙا ماءُ پيءُ ڏاڏا ڏکي نظر ٿا
 اچن! حتموٿيڪ هو زباني ڪجهه نٿا چوڻ، پر سندن
 اکيون واضح نموني ۾ مون اڳيان نيزاري پيون ڪن ته...
 انڪار نه ڪري ڏي... اهو اسان لاءِ به خراب
 ثابت ٿيندو! آه! هڪ ايماندار، نڪر، درخووس انسان

کي ڊولاب ڏيڻ ٿا چاهين: منهنجا مائٽ چاهين ٿا ته
انهي شخص جي شرافت جو فائدو وٺي ساڻس وري
ڪيو وڃي! هو ويچارو شايد منهنجي حسن کي ڏسي
ديواريو ٿي پيو آهي پر آئون ڪس ڪيئن ٻڌايان ته
منهنجو روح زخمي ٿيل آهي، منهنجو اندر ٽڪرا ٽڪرا
ٿيل آهي، آئون سندس گهريلو عورت نه ثابت ٿي
سگهنديس، آئون ڪيس ڪو سهارو نه ڏيئي سگهنديس!
ڪيس ڪيئن ٻڌايان ته منهنجي حسن کي نه ڏسي، منهنجي
حصول جي خواهش ترڪ ڪري ڇڏي!! سر چا اهو
ممڪن آهي؟“

هن به ڪنهن انسان سان شادي ڪرڻ لاءِ مون کي
پنهني نڀري مڱيا ڪان به هميشه لاءِ الڳ ٿيڻو پوندو!
آئون آخر ايتري وڏي قرباني جو ڏيان؟ انهيءَ شخص
جا مون تي يا منهنجي والدين تي ڪهڙا احسان آهن
جو انهن جو بار لاهڻ لاءِ آئون پنهنجي ڏييءَ کي جدائي
جو داغ ڏيئي هن شخص سان عيش واري زندگي گذاريان!
پر امان ٻانا ضد ٿا ڪن ته مون کي ائين ڪرڻ گهرجي!
هو منهنجي ڏييءَ کي مارڻ ٿا چاهين، پر خدا منهنجون
دعاون ۽ آهون ضرور ٻڌندو، منهنجي ڏييءَ جيئري
رهدي مرندي ڪانءُ....

”اڄ نيٺ فيصلو ٿي ويو آهي ۽ شخص ڏاڍو ثابت
قدم رهيو، هن آخر وقت تائين پنهنجي ڪوشش جاري
رکي ۽ حلو ۽ نيڪ نيتيءَ جو مظاهرو ڪندو آيو

۽ اڃ امان آهي، منهنجي ٻارن هاڪار ڪري ڇڏي
 منهنجو صبر مون کي ملامت ڪري رهيو آهي ته
 هي مون ڇا ڪيو پر مون اهو ڪٿي ڪيو آهي؟
 مون کي ته ائين ڪرڻ لاءِ مجبور ڪيو ويو آهي،
 ڇا اهو ممڪن آهي ته ۽ ٿي وري آئون هڪ نئين ماڻهو
 سان محبت ڪري سگهان؟ ائين به ڪڏهن ٿيو آهي
 ته محبت مصروعي نموني ڪري سگهجي؟ آئون پريشان
 آهيان ته نئين ماڻهو جو پيار، سندس قرب، سندس
 جسمون ۽ سندس پاڪر آئون ڪيئن برداشت ڪري
 سگهندس؟ ڇا منهنجو چهرو، منهنجون اکيون، منهنجي
 ديسر جو هر عضوو سندس ديار تي احتجاج نه ڪندو؟
 پر آئون مجبور آهيان! هنن مون کي انهيءَ شادي لاءِ اذيت
 ڏيئي تيار ڪيو آهي! اها منهنجي شادي نه مون جي تخریب
 هوندي! آئون شادي ڪري ڇڻ پنهنجو پاڻ کي ماري
 ڇڏيندس! پنهنجي وجود کي مٽائي ڇڏيندس! جو منهنجي
 ڏيءَ مون کن کسي ويا آهن ۽ آئون ان کي پسڻ
 لاءِ بيناب آهيان! منهنجي مڙي ڏيءَ! هو ۽ مون کان
 سواءِ ڪيئن جي سگهندي؟ هو ڪٿي آهي! ظالمو، مون
 کي منهنجي ڏيءَ سان ملايو! آه منهنجا رب! آئون
 کيس ڏسڻ، چمڻ ۽ پنهنجي سمي سان لالڻ لاءِ قراڻي
 رهي آهيان! مون کي حوصلو ۽ همت ڏي جيئن آئون
 هن کي ٻيهر ڏسڻ تائين جيئري رهان! هنن واعدو ڪيو
 هي ته جي مون سندن مرضيءَ مطابق شادي ڪئي ته

کيس وري ڏسي سگهندس! مون کي منظور آهي! آئون
 پهتجي تخليق کي هڪ ڀيرو وري ڏسي لاءِ، کيس
 چئڻ لاءِ هر قيمت ادا ڪرڻ لاءِ تيار آهيان، پر سڀ
 ايوان، مون کي اوسوس آهي ته توکي اجابو مون سن
 گڏ انهيءَ سڙا پوڳڻ لاءِ شامل ڪري رهيا آهن! تون
 منهنجي حصول لاءِ نهايت گري قيمت ادا ڪري رهيو
 آهين... ٻڌ جي منهنجي آواز تو تڻس پهچندو هجي ته
 ٻڌ، توکي قريب ڀڄو ڏنو وڃي.”

”صحائي منهنجي شادي ٻيندي! آئون ٻيو دفعو
 ڪمار ٻڌجي ديول وينديس پر ايوان اهو مستو ڄاڻي!
 صحائي کان پوءِ منهنجي زندگي، منهنجي نه رهندي،
 آئون ديول پهچڻ کان اڳ ئي منهنجي وجود کي حشر
 ڪري ڇڏيندس، ها ايوان جي زال ميگدا جهڙي رهندي
 ميگدا، منهنجي ڌيءَ خاطر زهر جو اهو ڪـڙو ڍڪ
 پيئندي رهندي، ۽ عذاب پهتي رهندي.”

”هن وقت منهنجا ماءُ ۽ پيءُ مون کي چئڻي
 گهرائين ٻڌي منهنجي بهار جو اظهار ضري رهيا آهن،
 منهنجي خدا ٿيڻ تي هجڻ هاري رهيا آهن، هو زبڻ
 مان نٿا ڪڍڻ پر آئون سمجهان ٿي ته هو منهنجا
 نهايت ٿورا آهن جو مون سندن چوڻ تي پهچڻو
 پاڻ وڪڻي ڇڏيو آهي!”

”ايوان! آئون چئي ٿي سگهان ته، کيس ڏسي مون
 کي ڇا ڀڄو محسوس ٿئي! هو مون کي حاصل ڪري

ڏاڍو خوش آهي، سندس اکيون چمڪي رهيون آهن، سندس چهرو چمڪي رهيو آهي، هو پيار ڀريل نظرن سان مون ڏانهن نهاري رهيو آهي. هو واقعي مون سان سچو پيار ٿو ڪري، هن زماني ۾ اهڙا انسان مشڪل سان منهن ڏيڻ، آئون، ايوان کي مایوس نه ڪندس، سندس پيار کي مایوس نه ڪندس، هو يقيناً هڪ پيار ڀري دل جو مالڪ آهي!!“

”راڊرٽ مري چڪو آهي! اها خبر منهنجي لاءِ سڪون جو باعث آهي ڇو ته هاڻ هو ڪڏهن به منهنجي زندگيءَ ۾ نه اچي سگهندو، ۽ سندس پاڇو ڪڏهن به منهنجي ۽ ايوان جي وچ ۾ ديوار نه بڻبو.“

”ڇا مان اهو ڪور ڳالهائي سگهندس ته مون کي ايوان سان پيار آهي؟ هو مون سان پيار ڪري ٿو سو ضرور مون کي به اهڙو سوال ڪندو ته ڇا مون کي ساڻس محبت آهي ۽ پوءِ آئون ڪهڙو جواب ڏيندس؟ ڇا هو سڀ ڪجهه سمجهي نه ويندو؟؟“

ايوان، ميگڊا جا لکيل سڀ ڪاغذ پڙهي چڪو هو! ڪاغذن جو ڍڳ سندن اڳيان ميز تي رکيو هو، هن ڳارهن اکين سان انهن ڏي نهاريو ۽ پنهنجو مٿو کڻي هٿن ۾ جهليائين! کيس محسوس ٿيو ته سندس سمورو جسم بري رهيو هو ۽ ڏکي رهيو هو! سندس اکين مان ڳوڙها وهي ڪاغذن تي ڪرڻ لڳا ۽ هو نئين ٻارن وانگر سڌڪا پري روئڻ لڳو!! هن زندگيءَ

۾ ڪيترائي ڏک ۽ ڏوٽا سٺا هئا، پر گذوڻ ڏاڍو
 حدياتي پڻ هو: منگيا جي تحرير ۾ هڪ سان سندس دل
 تي چوٽ لڳي هئي ۽ ڳوڙها جي احميار وٽ لڳا هئا!
 کيس بي انصاف ڏک جو احساس ٿي رهيو هو ۽ اهو
 احساس اڳ رڳو هڪ دفعو ٿيو هو، سندس حواس جو ڀڃ
 جي سرڪشيءَ سبب کيس گهر نه ڪا بي سٺي هئي، پر
 تڏهن هي جوان هو، سندس همت جوان هئي ۽ زندگي
 سندس تاندار هئي، اڄ عورتون سڄي هئي! سندس
 نه چمن کي هن ڏهه سال لاءِ پنهجي رت ۽ سٺ
 سان، پنهجي بهار ۽ محبت سان، پنهجي دل ۽ دڪر
 سان، محبت ڪري آباد ڪيو هو، هو اک چپ ۾
 تاهه ٿي ويو هو، سندس اميدون ۽ آسون، واريءَ جا
 گهرڙا ثابت ٿيون هيون، سندس محبت جو رين ٿيو
 هو، سندس خلاص کي ڏک رهيو هو!! گهر نه ڪا!
 وقت زندگي کيس پنهجي سٺي سان لڳائڻ لاءِ پهري
 هئي، پر اڄ هو زندگيءَ جو سڀ دعوتون مائي چڪو
 هو هن دنيا ۾ صرف اهيءَ آسري جهڙو هو ته
 سندس گلشن ۾ نيٺ ته گل ٿڌندا، نيٺ ته خوشبو
 ٿيندي! پر منگيا جي ڀائري برهي، زندگي رهڻ جي
 خواهش، حشر ٿي وئي هئي، زندگيءَ جا سڀ سندس
 سٺا هئا ڏيڏارا لڳي رهيا هئا، هو پنهجو پاڻ کي ڌرتيءَ
 مٿان ٻار سمجهي رهيو هو! کيس پنهجي زندگيءَ جي
 گاڏي هڪدم ٽپندي محسوس ٿي! هو ٻين شايد اچان

به حدوجهد حاري رکي ها، ترقیء حا جواب ڏسي ها،
 خونين حي ميلن پسڻ لاءِ جن ڪري ها، باغ حي
 آمريءَ لاءِ آس ۽ اميد حي سھاري زندهه رھي ها، پر ھڻ
 ڪنھن لاءِ حدوجهد ڪري؟ حي ڪس اح واري خھر
 اڳ، پئجي وڃي ها ته هو ضرور ڪونه ڪو اڀاءُ وڃي
 ها، هاڻ ڇا باقي رھو هو؟ سڀ ڪجهه ختم ٿي چڪو
 هو، بس ڏک، پڙا ۽ غم باقي رھيا هئا!!

آخرڪار سندس لڙڪن جو دريا خشڪ ٿي ويو
 ۽ ڪمري ۾ رڳو سندس سڙڪن جو آواز وڃي بڄيو
 جيڪو سندس دلي ڪنھن جو اعھار ڪري رھيو هو!
 ڪجهه وقت کان پوءِ ڪمري ۾ مڪمل خاموشي
 ڄاڻجي وئي ۽ جڏھن ايوان مٿو مٿي ڪميو تڏھن
 ڳوڙھن ڪري سندس چھري تي جيڪا ليڪ بهي پيني
 هئي سا نمايان بي چڪي هئي، سندس اکيون ڳاڙهيون
 ۽ سڄل هيون! طوفان لمگھي چڪو هو ۽ ايوان تندير
 جي انهيءَ مذاق تحت مٿس ٻيل ستم برداشت ڪري
 چڪو هو! هن رومال جي مدد سان پنھنجا ڳوڙھا اڳھيا،
 اکيون صاف ڪيون، ۽ آهستيءَ سان خط ۽ ڊائري
 جا ورق کڻي ڪپٽ ۾ رکڻ لڳو! ائين ڪرڻ مهل
 هو اهو خيال پڻ ڪري رهيو هو ته جيئن ميگڊا کي
 اهو شڪ نه پئجي سگھي ته ڪو ايوان سندس ڳجهه
 کن واقف ٿي چڪو آهي!
 خط رکڊي جڏھن هن هڪ پيري وري ننڍي ميگڊا

ڇو پهريون خط ڪيو ته پنهنجو ڏک واري ويهيو!
 سوچڻ لڳو ته ان ننڍڙي خان کي جو ماءُ ڪن دور
 ڪيو ويو هو، سو مٿس ڇانهه ويو هوندو؟ ڪيس ڪسري
 نه اذيت رهي هوندي ۽ خود سلس پياري مڱندا،
 پنهنجي ڌيءَ جي جدائي کان پوءِ اڄ تائين انهن ڏهن
 سالن دوران ڪيڏيون نه پٽائون سئون هونديون! عورت
 هجڻ جي باوجود هن ڪيڏي نه عزم ۽ استقلال جو
 مظاهرو ڪيو هو، پنهنجي صبر ۽ همت جو ڪهڙو نه
 ثبوت ڏنو هئائين، حالتن کي ڪهڙي نه باسريءَ سان
 منهن ڏنو هئائين، ۽ ايوان کي اڄ تائين اهو احساس
 نه ٿيڻ ڏنائين ته مٿس ڪهڙا نه ستم ٿي رهيا آهن!!
 هو خط پڙهي رهيو هو، انهن ستن تي اچي پيهي
 رهيو، ”مٺڙي امڙ! هڪ دفعو وري اچ، منهنجي حسرت
 ڏينهن جي موقعي تي، جيڪو سينٽ پيٽر ۽ سينٽ پال
 جي عرس جي ڏينهن تي ٿيندو! ۽ اڄ سينٽ پيٽر ۽ پال
 جو عرس هو، يعني ننڍڙي ميگدا جو حسرت ڏينهن! ميگدا
 به سندس خواهش جي تڪميل خاطر هلي ويئي هئي ۽
 اڄ حڏهن ايوان تي سندس هر راز، ظاهر ٿي پيو هو،
 ڪنهن ڏورانهين شهر ۾ هڪ ننڍڙي دل خوشيءَ کان
 نچي رهي هوندي، هڪ معصوم جان خوشيءَ کان بي
 احسار ٿي رهي هوندي، هڪ محبت جي ماريل ٻارڙي
 پنهنجي ماءُ جي هنج ۾ خوشي جا گيت گائي رهي
 هوندي! اڄ هڪ ڪومال گل ٽڙي رهيو هوندو، هڪ

وسايل ٿيو وري جرڪڻ لڳو هوندو! ۽ سندس ميگيا
 به ٻار ٻار پنهنجي جگر جي ٽڪري کي سڀني سڌن
 لڳائي رهي هوندي، کيس بي احبار ٿي چمڪندي هوندي،
 سڄي گذريل سال جون ڪسرون پوريون ڪمدي هوندي
 ۽ ايندڙ سال جي جدائيءَ واري عرصي لاءِ اڳواٽ پيار
 ڪمدي هوندي! هو پنهنجي ڌيءَ کي ايسرو پيار ڪري
 رهي هوندي جو ايندڙ سڄو سال کيس پيار جي ضرورت
 محسوس نه ٿي! ننڍڙي ميگيا ڪنهن، سندس متعلق
 سوال پڇندي هوندي کيس النجا ڪمدي هوندي ته
 مون کي به ساڻ وٺي هل... کيس تنهنجا ياد ڪيل سق
 پٽائيندي هوندي، پنهنجي سامڙين ۽ پانڊڻ جي سلوڪ
 متعلق پڇائيندي هوندي؟ ۽ ميگيا اهو سڀ ڪجهه
 ٻڌي گد گد ٻيڙي هوندي! پر محبت ۽ پيار جي
 انهيءَ مظاعري ۾ گهڙيال جي بي رحم ٽڪ ٽڪ ٻنهي
 مظلوم دلين کي ڏهڪائيندي هوندي! وقت گذرڻ جو
 احساس ٻنهي کي مايوسيءَ طرف گهلي رهيو هوندو ۽
 ٻئي ماءُ ڌيءَ وقت جي ٻيهي رهڻ لاءِ دعا گهرنديون
 هونديون! پر آه ظالم وقت! هو ڪنهن جي مجبوري
 جو خيال نٿو ڪري، ڪنهن جي دل جي صدا نٿو
 ٻڌي! ميگيا انهيءَ احساس کان تڙپي رهي هوندي ته
 هاڻ وري سڄي سال لاءِ سندس جهولي خالي رهندي،
 سندس چپ ڌيءَ کي چمڻ لاءِ بي قرار رهندا، سندس
 اکيون ڌيءَ جي صورت ڏسڻ لاءِ اڃا بل رهنديون، ۽

لفظ سڙي اسڙ پٺڻ لاءِ تڙندا رهندا!!
 هو ۽ ڪيڙو نه چاهيندي هوندي ته کيس واپس نه وڃڻو
 پوي هو ۽ ڪهڙا ڪهڙا پور پڇڻيندي هوندي ۽ ڇا ڇا
 سوچيندي هوندي ۽ وري حذر ڪرڻ اڳيان جو حمل
 ايسو هوندو ته اهو ڪيڙو نه ڏکليف ڏهه ڏيڻ ٿو
 هوندو!! ۽ واپس اچڻ کان پوءِ هو اندر ٿي اندر بچردي
 رهندي، پر پنهنجن ڇوڪرين جو اظهار نه ڪري سگهندي
 پنهنجي ڌيءَ جو نالو به نه وٺي سگهندي، ۽ وري سال
 گذرڻ جو انتظار ڪندي! سڄو سارو هڪ ورهه ڇوڪرين
 جو هڪ هڪ ڏينهن انتظار جو هجي، ڪنهن ڪيڙو
 نه ڏکيو ثابت ٿيندو!! سندن من جو شيندو چمڪون
 چمڪون ٿي ويندي سندس قبل روح ڏانهن پيو ڪندو،
 پر هن کي خاموش رهڻو پوندو! پاڻ تي قابو رکڻو
 پوندو ڇوڪرين اڳيان کي مس ڪرڻ قسم جو شڪ نه
 ٿئي، ۽ حذر ڪرڻ اڳيان کيس بهار ڪندو ته موت ۾ کيس
 به پيار جي انهن جذبن جو اظهار ڪرڻو پوندو، ۽ اها
 مصوعيت ڪهڙي نه اذيت ٿاڪ ٿي ٿئي!! هن ميگدا
 جي پيار معلق سوچيو جيڪو هو حاصل ڪندو آيو
 هو، ڇا اهو هن لاءِ هو؟؟ ۽ ڇا ميگدا هر وقت انهيءَ
 ڳڻتيءَ ۾ به نه رهندي هوندي ته ڪٿي اڳيان اسهن
 ڳالهين کان واقف نه ٿي وڃي!! اڳيان جي دل ۾ رحم
 جا جذبت پيدا ٿيا، کيس ميگدا جي عظيم قربانيءَ جو
 احساس ٿيو ۽ هن سمجهيو ته ميگدا سان سخت بااوصافي

ڪم ٿي ويئي آهي! ڪيس انهيءَ ڳالهه جو ڏک نه هو ته
 سائس ڊولاب ڇو ڪيو ويو، پر افسوس پئي پيس ته
 سندس ايتري حلاوت ۽ سچائيءَ جي باوجود ڪيس انهيءَ
 ڳجهه کان بي خبر رکيو ويو، ڇا سندس اظهار ۾ ڪنهن
 قسم جي ڪمي رهجي ويئي، يا سندس لهجي ۾ کوٽ
 ۽ ڪورڙ جو ڪو عنصر شامل ٿي ويو هو؟؟ بهرحال
 حمڪي ٿيو. هاڻي انهيءَ تي ويچار ڪرڻ فضول هو،
 پر اهڙي ڪوشش وٺي هئي جو بد نصيب ميڪڊا سان
 نال باذصافين جو تدارڪ بهي سگهي ۽ ڪيس سندس حياتي
 جون خوشيون وري نصيب نه! هن ختن وارو ڪپڙ
 ڪيو ۽ احساس سان ساڳيءَ جاءِ تي رکي ڇڏيو ۽ پوءِ
 پنهنجي حالت ستاري، يعني سڌن ڏوٽي، وڪريل وار
 باهي لباس مهڻي ڪنهن اهڙي هنڌ وڃڻ جي تياري
 ڪرڻ لڳو جنهن همدار هجي ۽ جتي ڪيس ڪو
 سڃاڻيندو به نه هجي! ڪيس هن وقت سوچڻ لاءِ اڪيلائي
 جي ضرورت هئي ۽ منجهل ڏور ڪي سڃاڻيندو هو!
 ۽ اهو به ته ڪو سندس پریشان حالت ڏسي، معاملي
 متعلق ڄاڻڻ لاءِ ضد نه ڪري ويهي جو هن بالڪل
 مناسب ڌڻي ڄاتو! ڪيس انهيءَ واقعي جي خبر نه هئي!
 هو ويجهري رهيو هو ته ميڪڊا سچائي واپس اچي رهي
 هئي، ته ڇا هو پنهنجي پاڻ تي قابو رکي سگهندو؟ ڇا
 هو پنهنجي ماءُ واري انداز ۽ پيار پري گمگم ٻرقرار
 رکي سگهندو؟ ڇا هو سائس پنهنجي عادتن ۾ ڦير ڦار

آڻڻ بنا ملي سگهندو؟ ۽ جي ائين نه ٿيو ۽ مڱيا کي
 ڄاڻ پئجي ويئي ته هو سندس گجھ ڪن واعدن تي
 چڪو آهي ته سندس طرز عمل ڪهڙو هوندو، زندگي
 ڪيئن گذرندي، ٻيئي جا تعلقات ڪهڙا رهندا؟ هو
 ڏيو پریشان هو!! اڪيلائي خاطر، شهر جي اھري حصي
 ۾ وڃي نڪتو جتي اڳ ڪڏهن نه ويو هو؛ اهو حصو
 آبادي ۽ ڪن پري هو ۽ هت چئني طرفن فعل مل
 هئا ۽ انسان نظر ڪونه بي آيا! پر اها اڪيلائي به
 کيس راس نه آئي. حڪي گذري چڪو هو سو کيس
 ياد اچڻ لڳو، غم جو احساس بدستور کيس سڻي رهيو
 هو، کيس شاديءَ واري ڏينهن ۽ ان کان پوءِ وارو
 عرصو ياد اچڻ لڳو! هو سوچڻ لڳو ته اهو شخص آخر
 ڪير هو جنهن سان مڱيا کي واقعي پيار هو، جنهن
 مڱيا جھري سڻي چوڪريءَ جي دل حاصل ڪري
 ورتي هئي؟؟ خيالن جو چڻ هڪ سمنڊ هو جنهن جون
 مچريل لهرون سندس ذهن ۾ آندمارت مچائي رهيون هيون!
 کيس اهو منظر ياد اچڻ لڳو جڏهن هو پنهنجن
 دوستن جي ٻارن سان راند ڪرڻ لڳندو هو ۽ مڱيا
 عجيب نگارن سان ڏانهس ٺهاريندي هئي! ”پڪ ته هو
 ان وقت اهو ئي سوچيندي هوندي ته اولاد هوندي به
 کيس بي اولاد ڪيو وڃي ۽ سندس ٻار ڪانئس خدا
 ڪيو وڃي هو، هو مون کي ٻين ٻارن کي پيار ڪندو
 ڏسي اهو سوچيندي هوندي ته آئون پنهنجو ٻار هٿ

جي باوجود کيس پيار نه ٿي ڪري سگهان!! ها! سندس
 ٻارءَ ماءَ جي محبت کان محروم، پتير ٻار، جنهن کي
 ماءَ جي هج جي اوتري ئي ضرورت هئي جيئري انسان
 کي جيئري رهڻ لاءِ هئا جي، ۽ ان معصوم کي اڏو
 هلاڪ ڪيو ويو. ضرور ميگدا اهڙن وقتن تي پنهنجي
 ڏي ۽ متعلق سوچيندي هوندي! سندس سيني اندر
 ڪيريون نه خواهشون هونديون! هن ضرور اهي ويچار
 ڪيا هوندا ته منهنجي ڏي ۽ اسڪول ۾ پهريون نمبر
 ايندي، صلاح پيڏي، پاڙي وارا ۽ اسڪول وارا سندس
 تعريف ڪندا ۽ ظاهر آهي اهڙي ڏي ۽ تي کيس فخر
 ٿي ها! هو ۽ پنهنجي ڏي ۽ کي ڪهڙا ٻئي برائي سگهي
 اسڪول تي وٺي وڃي سگهي، نه وري رات جو پاڻ
 سان سمهاري سگهي، نه کيس ڪا گڏي يا رانديڪو
 ماڻهو ٿي ڏيئي سگهي! آه ويچاري ميگدا جيڪا پنهنجي
 ڏي ۽ کي دنيا اڳيان پيار ٿي ڪري سگهي، کيس
 پنهنجو نٿي چڻي سگهي!! الله اها ڪيڏي نه سخت
 سزا هئي!! ۽ ٻيا ڪنهن ڏوه ڪرڻ جي، ميگدا کي
 اهي سختيون خاموشيءَ سان سهڻيون پئي پيون ۽ هو
 خود اڄ تائين پنهنجي بي گناهي ۽ انهيءَ ناانصافي
 کي گجهه ۾ رکيو آهي!!

ميگدا ٻي اولاد نه هئي!! اهو خيال وري وري ايوان
 جي ذهن جي پردي تي تريو پئي آيو. هيل تائين ايوان
 اهوئي سمجهندو آيو ته وٽن اولاد نه هئڻ جو سبب هو

ٻئي کي ڏک ڏسندا، ڏوتنبون هڻندا، سوارين ۾ سوار
 ٿي رهيا هئا، کي وڏي واڪ گاريون ڏيئي رهيا هئا،
 ڪن خون ٽوپيون لٽارجي رهيون هيون ته ڪن جا
 ڪپرا ڦاٽي رهيا هئا، ايوان هڪ پاسي ٻيهي اهو تماشو
 ڏسڻ لڳو ۽ کيس اچرج ٿيو ته اهي ماڻهو ايتري ڌڪڙ
 چو ڪري رهيا آهن! جي کڏي ڪجهه انتظار ڪن ته
 سب ڪر، سڀڪيا ۽ آرام سان وڃي ماڳ تي پهچن!
 رسمي ٿي هاڻ بتيون پري رهيون هيون، ايوان ڏٺو ته
 ٻين ٻارڻ وارو ماڻهو، بسن ۾ سوار بيدرڻ جي گور
 کان بي پرواهه پنهنجي ڌڪ ۾ رٿل هو، سندس پريشان
 ٽپاڻ کاتي جي ٻيلي گاڏي نه لنگهي ۽ پريان امير ماڻهو
 سندن زالون ۽ ٻار شام جي تفرج کان موٽي رهيا هئا،
 زالون وڏن ٻارن خون آگرديون جهلي هلي رهيون هيون
 جڏهن ته ننڍا ٻار يا ته مردن جي هنج تي هئا يا وري
 گهمڻ واري گاڏي ۾! ماءُ وسائڻ واري گاڏي نه علائقي
 جو جائزو وٺڻ لاءِ آئي ۽ پوليس وارا ٻڌوئي مٿائڻ لڳائڻ
 لڳا، مطلب مسلسل گور ۽ حرڪت ٿي رهي هئي،
 اطمینان بالڪل ڪونه هو ۽ ايوان محسوس ڪيو ته
 هن دنيا ۾ ڪنهن کي به آرام ۽ سک ميسر ڪونه
 هي، هر ڪو ڪنهن نه ڪنهن حشريءَ ۾ ورتل آهي!
 اهو سوچي سندس ذهن ۾ جا اڻ، تنهن متل هئي، سا
 سڪون ۾ متجسس لڳي، ۽ سندس حواس جيڪي اوچتي
 صدي کان تيزي بکري ويا هئا، هاڻ جائين ٿيڻ لڳا ۽

هو پراعتقاد انداز ۾ گهر طرف هلڻ لڳو ۽ ڀڪو پيڻ
 ڪيائين ته مون کي صبح تائين اهو سڀ ڪجهه وساري
 ڇڏڻ گهرجي! انهي فيصلي تي عمل ڪرڻ لاءِ هن فيصلو
 ڪيو ته ”مون کي اڃا دوستن جي پارٽي ۽ ضرور
 شريڪ ٿيڻ گهرجي، جتي شراب به هوندو ۽ شباب پڻ!
 دوستن سان شراب پيئڻ، ماني کائڻ ۽ رقص سرور جي
 ڪمهن محفل ۾ شريڪ ٿيڻ ۾ جا لذت حاصل ٿئي ٿي
 تنهن جو بيان ٿي هڪ نرالي شئي آهي! بي فڪر
 دوستن جي مجلس، جتي ڳالهه ڳالهه ٿي ٿهڪ پيو بلند
 ٿيلو آهي، ضرور سهجي ذهن کان هن صدمي دور
 ڪرڻ ۾ اهم ڪردار ادا ڪندي!“ هن اهو به فيصلو
 ڪيو ته اڃا ڏاڍو شراب پيئندو، جيئن سڄي رات بيهوشي
 ۾ گذاري، صبح جو تارو تارو ٿي وڃي، ۽ صبح تائين
 ٻارن جي محفل ۾ رهندو، گهر نه ويندو، جو اڪيلائيءَ
 جو فائدو وٺي طرح طرح جا خيل کيس وڪوري ويندا
 ۽ صبح تائين سندس ساهه پوسائجي ويندو!
 هو هوٽل پهتو، جتي سندس دوست موجود هئا، ۽ پوءِ
 هن سهڄو پاڻ کي ماحول جي حوالي ڪري ڇڏيو! شرب
 سندس دماغ کي راحت بخشي، ۽ دوستن جي چرچن ۽
 ٿهڪن سندس دل جو بار هڪو ڪرڻ ۾ چڱي چوڪي
 مدد ڪئي ۽ رات جا اڍائي پهر، انهيءَ مجلس ۾ ئي
 ويا. اڏي رات وقت جڏهن هو گهر موٽيو ته نوڪريائي
 رڙهي وٽ سٽل هئي، هن آهستي آهستي سان در کوليو ۽

آواز پيدا ڪرڻ بنا ڪري ۾ ويو. جني ميز تي مڱيا
 حو خط پيل هو جنهن ۾ هن پنهنجي اچڻ معلق لکيو
 هو! سمهڻ واري ڪمري ۾ نتي پاري ۽ ڪتاب هٿ
 ۾ جهلي هو ليبي سو، پر ڪتاب پڙهي نه سگهيو ۽
 دست تي ٽنگيل ميڱيا جي تصوير ڏانهن نهارڻ لڳو!
 پورو ڪلاڪ کن هو انهيءَ تصوير طرف غور سان
 ڏسندو رهيو ۽ دل ۾ ڪي پور به پڇائيندو رهيو! هو
 ڇا سوچي رهيو هو، اها ڪيس ٿي حير هئي، پر هو
 جيڪي به ويچار ڪري رهيو هو تنهن تي عمل ڪرڻ
 لاءِ بالڪل پختو ٿي نظر آيو جو هن رڪي رڪي اهو
 پٺي پٽڪو ته ”ائين ئي ٿيندو“ هن لاڳتو ڪيترا
 ڪلاڪ سوچڻ کان بعد هو هڪ فيصلي تي پهچي
 چڪو هو، هن ندي دماغ سان ويچاري ان مسئلي جو
 حل ڳولهي ٿو هو، پر اهو ڇا هو؟ هن ڇا ٿي ڪرڻ
 چاهيو؟ جيڪي به هن سوچيو هو سو ضرور سندس دل
 ۽ دماغ جو بيهولو هو ۽ سندس ضمير حو آواز پڻ
 ڇاڪاڻ ته هاڻي سندس چاهي تي پريشانيءَ جا نشان
 ڪونه ٿي نظر آيا ۽ هو مطمئن نظر اچي رهيو! پنهنجي
 ويچار تي عمل ڪرڻ جو بختو پهر ڪري بتيون وسائي
 هن سمهڻ جي ڪوشش ڪئي.

ميڱيا ڪيس اطلاع ڏنو هو ته هوءَ جون مهيني جي
 ڀڄاڙي تاريخ، ٽپهريءَ مهل گاڏيءَ رستي ايندي! جون
 حو پهتو هلندڙ هو ۽ ٻيو ڏينهن، آخري ڏينهن هو،

ايون اهو سوچي خوش ٿيو ته هو ۽ ٻيهر ۽ منهن اچي
 رهي هئي ۽ هو ڏينهن جي ٿر بهرن ۾ پنهنجو پاڻ کي
 هر ڳالهه سمجهائي وٺندو ۽ ميگدا جي اچڻ وقت پنهنجي
 ويچارن تي قابو رکي سگهندو!

رات جو هو دير سان سو هو، پر صبح جو جلدي
 سندس اک کلي ٻيئي! آئيني اڳيان ٻيهر چهره جو
 معشو ڪيو، رات واري دؤر جي ڪچهري ۽ سندس
 چهره تي پرشائيءَ جو پهرو ظاهر نه هو، اکيون سڄيل
 ۽ ڳاڙهيون نه هيون، ۽ کيس ڏسڻ کان پوءِ ڪير
 ائين نٿي چئي سگهيو ته ڪو هو ڪلهوڙو سڄو ڏينهن
 روئندو رهيو هو! ايوان فيصلو ڪري ورتو هو ۽ هاڻي
 پرشائيءَ جو ڪو سبب نه هو: پر اهو فيصلو؟؟ ڇا
 هن ميگدا کي پاڻ کان ڌار ڪرڻ جو فيصلو ڪيو
 هو؟ يا ميگدا تي زور ڀري ها ته پنهنجي ڌيءَ تان
 هٿ کڻي؟ يا وري ميگدا کي عدالت جي ڪچهري ۾
 پهاري سزا تي ڏيارڻ چاهيائين؟؟ پر نه، عدالت جو
 سهارو هو پڪ نه ڳولهندو جو ائين ڪرڻ سن سندس
 نه ۽ فاسي ۽ عزت تي ڳالهه اچي وڃي ها ۽ پهريون
 نه ڳالهون به اهڙيون هيون جيڪي سندس فائدي وٺان
 نه هيون! ميگدا کي الڳ ڪري هو هڪ ساعت به
 سک جو سامهه کڻي نه سگهندو جو گذريل ٻارهن سالن
 کان هو سندس من مندر جي ديوي هئي! ميگدا سندس
 عبادت هئي، ۽ پوڄاري پنهنجي عبادت کان دور نه

رهي سگهي! دقي ڏي ڪان الڳ ٿيڻ وارو مطالبو، ته
 انهيءَ مان ايوان کي ڪي ڪين وري سگهي ها، انهيءَ
 ڪري فيصلو اهڙو ڪرڻو هو جو هر ڌر جو فائدو ٿئي!
 بهرحال، ايوان ڪهڙا مائٽر، ڀرين ڪري، نوڪريائيءَ
 کي ميگيا جي اچڻ جو ٻڌائڻ، سگار ڊڪڻي، گهر کان
 نڪري ويو، جيئن ته اڃان آفس وڃڻ ۾ ڪافي وقت
 هو، هن گهمڻ جو ارادو ڪيو جيئن سندس ذهن اڃاين
 خيالن کان پاڪ رهي ۽ هو پوءِ-جي فيصلي تي بختو رهي!
 رسي تي ڪافي رونق هئي، مڻهو بهنجي نوڪرين
 تي وڃي رهيا هئا، ۽ سڀني جي چپن تي مرڪ پئي نظر
 آئي، پر ڪو نه ڪس ڪنهن به قسم جو غم ۽ فڪر نه
 هو! ايوان هلمي هلمي اچي ٻارن جي هڪ اسڪول
 وٽ پهتو، نديا، سهڻا، معصوم ٻار ڏورندا، ڪلندا، رانديون
 ڪندا اسڪول طرف پئي آيا، ڪي ٻار پنهنجن گهريلو
 ملازمن، ڪي وري وڏين ڀرين يا پٽرن ۽ ڪي وري
 پنهنجن مائرن سان گڏ آيا! مائرن سان گڏ ايندڙ ٻار
 تمام گهڻو خوش ٿي اڳيا- اسڪول وٽ پهچي ماءُ پنهنجي
 ٻار کي پيار ٿي ڪيو ۽ پوءِ کيس اندر ٿي اسائيٽين
 ۽ ٽيسين اتان واپس نئي ويٺي جيڪي سندس ٻار اسڪول
 جي چؤڌياري اندر نئي داخل ٿي ويو! مائرن جي
 چهرن تي به انهيءَ وقت عجيب مرڪ ٿي نظر آئي!
 ايوان سوچيو ته سندس ميگيا به ائين ڪري ها جي
 کيس اهڙي اجازت ڏني وڃي، هو به ڪر پاڻ ٿي پنهنجي

ڏي ۽ ڪي اسڪول ڇڻڻ اچي، کيس پيار ڪري ۽ اڏي ۽
وقت ٽائين ٻيئي رهي جيسين ۽ ٻار اسڪول ۾ داخل نه
ٿي وڃي! اهو خيال ڪري هو مرڪڻ لڳو ته ڇا هو
ميگدا کي پهچي ڏي ۽ پاڻ سان رهائڻ جي اجازت ڏيڻ
حو فيصلو ڪريو ويندو هو؟؟ جڏهن ٻارن جي اچڻ جو
سلسلو ختم ٿيو ته ايوان اتان روانو ٿي ويو. اڇوڪي
ڏينهن وقت ڏاڍو مست رماري ۽ سان سفر ڪري رهيو
هو! ميگدا جي اچڻ جو وقت اڃان به پري هو. هو
ڪن سمگتين سان گذري، ماني کڻڻ لاءِ صوفيه حذيري
ڏانهن ويو، جيڪو سهڻو ۽ خاموش حذير هو! سندس
دوستن مان هڪ کائڻس بچي، ڇا اڃا تائين اڪلاوڻي آهي!
ڪسي ورهيه تائين رڳو اڄ رات تائين، ميگدا شام
مهل اچي ويندي ۽ پوءِ منهنجي اڪيلائي ختم ٿي
ويندي! سامان تيار رکيو آهي رڳو ميگدا اچي ته ڪنهن
پاسي موڪلون گذارڻ هليا وينداسين!!

”هن پيري ڪهڙي پاسي وڃڻ جو خيال آهي؟“
ڪجهه چئي نٿو سگهان، ڊرلن، هيملبرگ، يا سامونڊي
جزيري ڏريوي مونڊي، يا ماگهين ميونچ، سالزبرگ من
ڪنهن هنڌ وڃجي، اصل فيصلو ته ميگدا کي ڪرڻو
آهي، کيس هڪ جاءِ پسند آئي، اوڏانهن وڃو!!

ماني کائي، ڪافي ۽ ڄا گرم گرم ڍڪ پري، هو
گهر لاءِ روانو ٿيو، جتي ميگدا جي ڪمري جون دريوز،
کولي جذباتن جيئن کيس ڪمري ۾ هڻيس ته محسوس

ٿيو! ۽ سندس سمون جي پلمنگ ڀرسان ٻيلن ٺليڙي مٻڙ تي تڙن گلن جو گلستو جيڪو بازار مان وٺو آيو هو، سو نهی رکيائين جئين ڪري پر خوشيو پڪرجي وڃي، انهيءَ ڪم کان فارغ ٿي هن ڪمرو بند ڪيو ٽوڪريائيءَ کي سٺين بچي مهل ماني ٺاهڻ جي هدايت ڪيائين ۽ پينڪ طرف هليو، جيئن جيئن ميگدا جي اڇڻ جو وقت ويجهو، پئي آيو تئين سندس اطمینان موڪلائيندو پئي ويو، دل جي رفتار تيز پئي ٿي ۽ سندس حواس ٽڙڻ لڳا هئا! اهو احساس دختو پئي ٿيندو ويو ته ميگدا سان ملڻ وقت پيهڃڻ خيالن ۽ طاهري حالت تي ڪنٽرول رکڻ ممڪن نه ٿيندو، ۽ اهو سوچي هو پريشان ٿي ويو! ڇا ڪجي؟ جي اسسٽن تي نه ويندو ته نه ميگدا کي شڪايت جو موقعو ملندو، ۽ انهيءَ کان سواءِ مٿس نه دوندو، بچي آخر ڪيترو بچو، پر هن ذهن کي ڇا چئجي جيڪو سندس اختيار کان نڪرو پئي وڌو!!

پينڪ جو سنڀال ڪپشور ساڻس گڏجي اسسٽن ٿاڻن هليو، پر اتي پهچي هو موڪلائي ويو اسٽيشن تي ڏاڍو گوڙ ۽ گهمسان هو، عملي جي ماڻهن جي اڄ وڃ، مسافرن جو گوڙ، ٽڙاڏين جي وڃڻ وقت وچمنڙ گهمڙين جي آواز کيس بتال ڪري ڇڏيو، پر اها هڪ خوشيءَ جهڙي ڳالهه هئي جو ميگدا سندس چاهي جي ڳاڙهاڻ ۽ پريشانِي ڏسي اهو سمجهندي ته گوڙ جي ڪري ائين

۾ ڏٺو آهي، ۽ پوءِ شايد ڪجهه وقت کان پوءِ هو
 پنهنجي حالت تي قنڊو ڪري وئي!
 گادي اچڻ لاءِ سڪاڻ ٿيو، ۽ منت ٿي گادي اچي
 سٺ فارم تي پهتي! مڱيا کيس ڏسي هٿ لڏيو ۽
 هٿ نه جواب ۾ هٿ لڏيو، ۽ ڏانهس وڌيو. مڱيا کي
 گرائڙي پئي چمي ڏيڻين ۽ فليءَ کي سڏ ڪري سامهون
 کڻي. ۽ چيائين! مڱيا سندس هٿ جهلي ٽپريءَ سان
 سندس کان ٻاهر ڌڪڙڙ جي ڪوشش ڪرڻ لڳي!
 سندس سڙا ٿيا هن وقت گذرڻا بي رهيا هئا ۽ چپ
 رکي رهيا هئا. هو ڳالهيون کان به پاسو ڪري رهي
 هئي، پر ته کيس اهو حڪرو سمجهي رهيو هو ته کيس
 ايوان سمجهي نه وڃي ته هو ڪٿان اچي رهي آهي!
 ميڪي کي اها ڳالهه اڪائي هئي ۽ انهيءَ ڪري هو
 پوءِ سان ملڻ وقت ٻيڙي تي ويهي هئي، جڏهن ته
 ايوان سڀ ڪجهه چيو، ۽ اهو اڪائي چاهه ٿين بي
 ته مڱيا کي خبر نه پوي ته ڪو هو سندس راز ڏن
 واقف ٿي ويو آهي، نه ته اڀرائي ۽ ۾ هو ڪٿي ڪو
 شلڻ قدم نه کڻي، پئي پنهنجي ڪوشش ۾ هئا، پئي
 هڪٻئي جي ڪينيت کان بي خبر!! ايوان خوش ٿيو
 ته مڱيا سندس ڏاڍي ڪينيت سرورڙي نه سگهي آهي
 ۽ مڱيا سک جو ماءُ کيو ته هن پيري به ايوان کي
 ڪو شڪ نه ٿيو آهي.

موٽر ۾ سوار ٿي گهر طرف روانا ٿيا ته هڪ

ڊي. چاريمڙ سب چايل رهي، جنهن کان ايوان کي خوف
محسوس ٿيڻ لڳو. اهو سوچي ته ڪي اها خاموشي
سندس راز نه فاش ڪري وڃي، هن ميگدا سان ڳالهائڻ
مروع ڪيو!!

”مري، سفر ۾ ڪنهن قسم جي تڪليف ته نه
ٿي؟ دوهميا ۾ وقت ڪيئن گذريو؟“
”نه سائين، سفر ڏاڍو سڪو هو ۽ دوهميا ۾ پڻ
وقت ڏاڍو سٺو گذريو!“

”امر ۽ بابا ته خيريت سان هئا نه؟“
”ها، سڀ خبر هو! بابا گذريل مهيني کان الڻ
خوش نه هو، ۽ مون کي خط ۾ به نه لکيائون ته ڪي
آئون بربشان نه ٿي وڃان، پر هاڻ بالڪل نڪ هو،
امان به تندرست هئي!“
”ڪائڻ موڪلائڻ وقت ته توکي ڏاڍو ڏک ٿيو
هوندو ميگدا؟“

ميگدا جي گهن تي رت جي ڳاڙهاڻ وري ڊوڙڻ
لڳي ۽ سندس اکيون جهڪي وڌيون! اهو ڪو ڀڄڻ جو
سوال هو! ننڍڙي ميگدا کان جدا ٿيڻ وارو وقت ڪيڏو
نه دکدائڪ ۽ تڪليف وارو هو!! پر اهو سڀ ايوان
کي ڪيئن پٺاڻي؟؟ پر جواب ڏيڻ خاطر، ڏکاري آوار
۾ چٻاڻس ”امر جي مون سان ڪيتري محبت آهي، ما
ته تون به چائڻو هوندين، مٿان وري هاڻي پڻي ڄڻا
پيدا ٿي ويا آهن، خبر نه آهي ته ڪهري وقت بيمار ٿي

پوء ۽ آئون وري کين ڏئي سال ملڻ جي آسري ڇڏي
آئي آهين! تڪليف ۽ ڏک نه ٿيندو ڇا؟؟؟

”پر مڙي هو آخر پراگ ڇو نٿا اچن! آئون کين
هڪ سهڻو گهر هٿ ڪري ڏيندس ۽ کين هر
سهوليت مهيا ڪري ڏئي، جيئن کين ڪا تڪليف
نه ٿئي ۽ مٿان وري پاڻ نه جو اني هونداسين ته سندن
خدمت پيا ڪنداسون، تون کس مجبور ڇو نٿي ڪرين؟“
هو ميگدا جي واپسي تي هميشه اها رٿ پيش ڪندو
هو پر هوءَ انهيءَ گهاٽه جو ڪو جواب نه ڏيندي هئي،
ڪيئن جواب ڏي ها، جي ماڻهن کي پراگ اچڻ تي
مجبور ڪري ها ته ننڍڙيءَ ميگدا سان ملڻ لاءِ ڪهڙو
بهنو ڪري ها! کيس پنهنجي پيڙن ماڻهن سان به ڏاڍو
پيار هو، پر ميگدا لاءِ سندس دل ۾ ڇا مڃتا هئي، تنهن
جو نه ڪو ڪاٺو ٿي نٿي لڳائي سگهيو!!

ميگدا ورائيو: ”تون ڏاڍو همدرد ۽ پرڄاڻو شخص سائي
آهين ابوان، پر هو اها رٿ نه مڃندا جو کين ٻوهنيا
۾ رهندي عمر گذري ويئي آهي ۽ هو انهيءَ شهر کي
سڌ ڪن ٿا، پراگ ۾ اچي هڪ ڏهن زندگيءَ جي
شروعات ڪرڻ هنن لاءِ ڏکي ثابت ٿيندي، تنهن هوندي
به تون سندن ايترو خيال رکين ٿو ۽ هر وقت هو سندن
پلائيءَ لاءِ پيو سوچيندو آهين، تنهن کان هو واقف آهن
۽ ڏيا خوش آهن ته کين اهڙو صالح ناني مليو آهي!
تنهنجا اهي ٿورا، آئون سڄي ڄمار تنهنجي داسي سي

خدمت ڪرڻ کان پوءِ به نه لاهي سگهيندس!“ ٻيڳيا
 ٻيڙ وڃان، سندس هٿ پنهنجي هٿ ۾ ورتو!
 ايوان، سندس جواب ٻڌي ڏاڍو خوش ٿيو! ٻيڳيا
 جي پيار واري هن اظهار ۾ مصنوعيت نه هئي. هن کيس
 چيو ”اهڙيون گالهيون نه ڪندي ڪر مڙي جنهن مان
 ڌاريائڪ جي دٻو اچي. تون پنهنجي داسي نه دل جي
 راڻي آهين، تن مون سان ساڳيءَ ريت پيار ڪندي
 ره، مون کي بهو ڪجهه نه گهرجي!!“

ايوان جا وسوسا غلط ثابت ٿيا. ٻيڳيا کي منهن
 ڪرڻ ۾ قسم جو شڪ نه ٿيو ۽ سندس دل مطمئن ٿي ويئي.
 به ڏينهن پنهنجي گهر ۾ رهڻ کان پوءِ هو پنهنجي تفريحي
 سفر تي آيو. هنن ڏينهن ۾ ايوان هن سري سفر ڪرڻ
 تي چاهيو جو کيس پنهنجن ويچارن کي عملي ويس
 ڏيکارڻ لاءِ والد ڪاٺيءَ جي ضرورت هئي، پر هو اڻڪار
 نه ٿي ڪري سگهيو جو ٻيڳيا سندس خوشيءَ خاطر
 ماڻڻ ۽ مڙڪيا کي ڇڏي موٽي آئي هئي، هو نه وڃڻ
 جو سبب ضرور پڇي ها! سو هو سفر جي شروعات ۾
 ميونخ آيا! هڪ غير ملڪ ۽ غير شهر ۾ هئڻ سبب
 هو هر وقت هڪٻئي سان گڏ رهڻا هئا ۽ ڄڻ کين
 نئين نئين محبت ٿي هئي! هڪٻئي جو خيال ۽ پيار جو
 اظهار اهڙيءَ ريت ڪندا هئا ڄڻ ڪنارا هئا ۽ ماڻهن
 کان اڪي هٿ گهمڻ ۽ پنهنجي پيار جو عهد ڪرڻ
 آيا هئا! ميونخ ۾ هئڻو رهي سالزبرگ لاءِ روانا ٿيا! اتي

هو سڀ کان اول ليونى ويا جتي وري رُوت مين جي
 چوٽي ۽ تي چڙهي خوبصورت الس جي چوٽس جو بطور
 ڪپاڻون ۽ ٻن ڪلاڪن کان پوءِ سمنڊ جي ڪسري
 تي آيا. جيئن پري ۽ جو سير ڪري سگهن! پري
 ۾ ساڻن گڏ ليوني جو هڪ جوان خاندان به سوار هو
 هي جوان زال مڙس ۽ سندن ٻن ٻارن تي مشتمل نهرو
 خاندان هو. ٻارن ۾ ٽن سالن جو شرير چيو-ڪرو هو
 هيڪو پيڙي ۽ ۾ هيڏي هوڏي دوزي رهيو هو ۽ پهرين
 سالن جي هيڏي رنگ واري نمگري- چوڪري مارڻ
 نه ٿي ٿي. ڪنهن سخت بيماري ۽ مان صحت ياب به هئي،
 پر اڃا به سندس جسم ۾ رت نه هو ۽ چن تي مرڪ
 نه هئي! چوڪري ۽ جي نگهبانيءَ لاءِ هڪ سهڻي نرس
 مقرر ٿيل هئي، پر ماءُ پاڻ به تمام گهڻي پرگهور هئي
 لڏي ۽ سندس خوشيءَ خاطر، جيئن هن چيو-ي، تبش
 ٿي ڪيائين! ايوان ۽ ميڪڊا محسوس ڪيو ته ماءُ ڏي ۽
 جي بيماري ۽ وارن ڏسهن ۾ رات ڏينهن سندس چاڪري
 ڪئي هوندي، ۽ اڄ سندس محنت ڪري چوڪري بيماري ۽
 مان اسٽ لائق ٿي هئي! چوڪري نڪل لڳي رهي هئي ۽
 به دلي ۽ سان سمنڊ جي ٻاڻي ۽ آس پاسي کان لنگهندڙ
 ٻين پيرين جي مسافرن ڏانهن نهاري رهي هئي! سمنڊ
 جي هن حصي ۾ تڙي ۾ اپريل ساڻو گاهه نظر اچي
 رهيو هو، چوڪري هڪ ٽڪر اوڏانهن ڏسڻ لڳي، شايد
 ماڻس کيس راتين جو سامونڊي پيرين جون آکاڻيون

پڌاڻيندي هئي، جن جو هو انتظار ڪري رهي هئي!
 سندس هر چرپر تي ماءُ جو ڏانڊو ڏانهن ٿي ٿي ويو
 ۽ هن کيس چمڪوئي، ۽ ٻار پئي ڪيائين!
 ايوان مڱيا ڏانهن بهاريو، هو ڇوڪريءَ کي ڏسي
 رهي هئي ۽ سندس اکين ۾ غم ۽ بيوسيءَ جو هڪ
 عظيم طوفان نظر اچي رهيو هو، ايوان سندس ڪيفيت
 کي بروزي سگهيو پئي، هو ٻڪ پنهجي ڌيءَ معافي
 سوچي رهي، جيڪا ڪاڏس تيار پري هئي، ۽ خبر نه
 آهي ته ڪهري حال ۾ هئي موسم ڏاڍو دلفريب هو،
 ٿڌي هر جڳهه رهي هئي، ۽ آسمان تي ڪر راند
 ڪري رهيا هئا، ڀرپور آس جون چوٽيون پئي ڏسڻ ۾
 آيون ۽ ايوان جي دل ۾ محبت ۽ ٻار جا ڪيرا گيت
 چن ٿيڻ اچڻ لاءِ بهارار ٿي رهيا هئا، پر سندس
 محبوب غمگين هو، هو محسوس ڪري سگهيو ٿي ته
 هن جو غم واجب هو، زماني کيس دنيا جي وڏي ۾
 وڏي خوشيءَ ۽ نعمت کان دور ڪري ڇڏيو هو، کيس
 ڏک نه ٿيندو ته ڇا ويهي ڪلندي!! هن جي دهن ۾ اهي
 خيال پيدا ٿي رهيا هوندا ته سندس ڌيءَ به ته ائين
 بهار ٿي سگهي ٿي، کيس نه ته بخار اچي سگهي ٿو،
 ۽ بخار جي تيرائيءَ وقت پنهجي جان کي رسندڙ ڪنهن
 نه تڪليف وقت هو ڪنهن کي سڏندي! هن دنيا ۾ سندس
 آهي ڪير؟ صرف هڪ ماءُ جيڪا به ڪاڏس ڪپترا
 ڪوس ڏور، پنهجي مڙس جي ڀر سان ويٺي، پڙي ۽ ۾

تفرج ڪري رهي آهي! ۽ سندس درگزر ٿيڻ واريءَ
ڪونه هوندي، سندس وارن ۾ شڪست ڏان اڳوڻن گهٽتائين
واري ماءُ موجود نه هوندي، راب جو بند نه ٿيڻ واري
حالت ۾ بدن جون آڪسيون پٽائڻ لاءِ ماءُ نه هوندي،
کيس سهنجي چٽي ۾ اڪائڻ واري ماءُ نه هوندي، ۽
هوءَ آخر دم ڏئي، کيس گواهي رهندي، سندس اکيون
ماءُ جو انتظار ڪندڙن رهنديون، پر سندس ماءُ هڪ
سال کان اڳ وڌيڪ ٿي وڃي سگهي! ايران اهو سم
ڪجهه محسوس ڪري رهيو هو ۽ سندس منهنجا خبر
جو احساس پڻ هئا هن سوچيو ڇا هوءَ محسوس ڪري
گهڙي وقت نه ماءُ جي شج ڏان مقرر رهندي؟ هو
کسي ويو! ڇا ائين به منهنجي دوا جا دنيا اڳي
ڪنور آهي جو هوءَ ڏيئي ٿي مرڻ وقت نه ماءُ سن
ملڻ جي اجازت نه ڏيندي؟ منهنجا چوڪري ڏانهن
نهاريندي هڪ نرو ساهه کنيو، ڇو کيس نه اهو ويچار
وڪوڙي ويو هو جيڪو ايران جي دل ۾ پيدا ٿيو
هوا! ايوان، منهنجا جو هٿ پڙهي هٿ ۾ ورتو ۽
چيائين ”مزي، تون هن ننگري کي ڏسي ايتري غمگين
ڇو ٿي ويئي آهين؟“ پر منهنجا ڪو جواب نه ڏئي
سگهيا سندس اکيون، دٻار ۾ تڪيون رهنون، ۽
اکين جا چير ڏڪندا رهيا!! سندس سنڀالين اکين ۾ لڙڪ
ٿري آيا هئا ۽ هوءَ انهن کي پي وڃڻ جي ڪوشش
ڪري رهي هئي! ايوان وري چيو ڏک نه ڪر منهنجا

ڏس ٿو سلسل ڀرگهور لاءِ مائس مرشي وانگر موجود
 آهي ۽ سلسل چڱي ريت خيال ڪري رهي آهي!
 ميگدا وري به جواب نه ڏئي سگهي. لڙڪ جيڪي
 اکين ۾ موجود هئا سي سلسل اجهائڻ ڳڻن تي ڳري
 پيا، ۽ هن هڪ سڌڪو ڀري پهتو منهن اڀوان جي
 سيني ۾ لڪائي ڇڏيو. آه ويڃاري مجبور ماءُ! ڪيڏي
 نه سي وس آهي! هو پهتو لڙڪ لڪائي نه سگهي، پر
 هاڻ ته ماڳهين سلسل دل ڦاٽي ٿي!! اهو راز، راز رکڻ
 به ته هڪ وڏي اذيت جي برابر هو، متان وري ورڪ
 ورڪ ٿي جي اهڙا رخم رسن ته لڙڪ ويچارا ڪيڏانهن وڃن!!
 اڀوان، سلسل وارن تي شفقت وڃان هٿ ڦريندي
 کيس مخاطب ڪيو. ”ٻڌ ماري! آئون ڪيترن ڏينهن
 کان هڪ ڳالهه سوچي رهيو آهيان، اڄ تون به هٿ
 مون کي اميد آهي ته تون دل ۾ نه ڪندين، هن دنيا
 ۾ ڪيترا ٻار اهڙا به آهن جن ويچارن جا ماءُ پيءُ
 موجود نه آهن، هو پير خانن ۾ پيا ٺيڄن ۽ کين ڪا
 سڌ نه آهي ته پيار ۽ محبت ٿي ڇا ٿي، اهڙا ٻار موڪلا
 ۽ چڱا ٿا پيو وڃن هو کين زندگيءَ جي ڪا راحت
 نصيب نه ٿيندي آهي! اسين به انهن ٻارن وانگر آهيون!
 انهن کي مائس جو پيار ۽ اسان کي پنهنجي ويران ۽
 خاموش زندگيءَ لاءِ هڪو رانديڪو ڳڻي. ڇا اهو مائس
 نه ٿيندو ته اسين ڪنهن اهڙي ٻار کي پهتو ساڻون؟
 ميگدا ورندي نه ڏئي، پر سلسل سيني جي هلچل

بدائي رهي هئي ته اها تجويز ٻڌي سندس اندر ۾ طوفان
اچي ويو آهي ۽ سندس دل بي قابو نٿي وٺي آهي!
هن جي اندر ۾ ٻاهه ٻرڻ لڳي هئي، سندس تهنس جا
محل مسمار ٿي رهيا هئا، ۽ سندس محبت، آرمڻش ۾
نٿي وٺي هئي!! ايوان کيس خاموش ڏسي وري چيو ”ميگدا
ڇا توکي اها رٿ پسند نه آئي؟ توکي انهيءَ ڳالهه جي
کا پرواهه نه آهي؟“

ميگدا جي سڏڪن جا آواز وڌي ويو هئا، ڏيڻ
مشڪل سان هن ورائيو.. ”جئن تهنجي خوشي، ايوان
مون کي ڪهڙو اعراض؟؟“

”اهم.. منهنجي پياري ميگدا.. منهنجي زندگي، مون
کي خطري هئي ته تون مون کي ڏاڍو نه ڪمدن ۽
يفن رک مڱيا، ته ٻار کي هٿ ڪرڻ کان پوءِ ڪو
اٿن نه ٿيندو ته آئون تهنجي مائٽن کي وساري ڇڏيندس.
هو منهنجا محسن آهن، تنهنجو هٿ، منهنجي حوالي
ڪري هنن مون تي وڏو احسان ڪيو آهي ۽ آئون
احسان وساريندڙ نه آهيان! آئون برابر سندن پرڳهور
انهن رهيندس!!“ ايوان نرميءَ ۽ پيار سان چيو ”ڏس
نه هڪ ٻي سهارا، پٽيم ٻار کي ماءُ جو پيار نصيب
ٿيندو ته هو ڪيڏو خوش ٿيندو!! ڀلا تون هن ٻارڙي
جهڙو گهڻي وارن وارو ٻار پسند ڪندڙ؟؟“
ميگدا جو سڄو جسم ٽرڪي رهيو هو... ڪننڌڙ

آوار ۾ ڇمائن، ”ايوان، جيڪي توکي پسند هجي، سو
ڪر، مون کي اعتراض نه ٿيندو!“

ايوان وري چيو... ”پلا هڪ ٻي ننگر جي داري
۾ تنهنجو خيال ڇا آهي، آئون پائيان ٿو چوڪريءَ
کي جلد پنهجي ڪري سگهجي ٿو ۽ هوءَ جلد ئي
نئين ماحول ۾ رلي ملي ويندي، اسين سندس نالو به
پنهجي پسند مطابق رکنداسين ۽ منگبا کان سو نالو
به ڪوئي نٿو سگهي؛ تون کيس سا سٺا ويس ڏيکاري
اسڪول وٺي وڃ، کيس بازار مان سڀ رانديڪا وٺي
ڏيڄ، رات جو پنهجي در ۾ سههار هائس، پيرن جون
آکاڻيون به ٻڌائجان، ڪئن به ڪهه آهي نه؟ آئون اهڙي
بهتر ٿو سمجهن ته تون چوڪريءَ جي دست، چوڪريءَ
سان حد رهي ملي سگهندڙ؟“

منگبا جي اکين اڳيان اونهه ٿيڻ لڳي، کيس
ڪجهه ڏسڻ ۾ نه آيو، ڪا ڳالهه سمجهه ۾ نه آئي!
سندس دل ۽ روح اڏت ۾ ويهي ويا هئا، منگبا جي
نالي ٻڌڻ سان سندس حالت عجيب ٿي ويئي هئي! اڄ
کيس پنهنجي منگبا کان هميشه لاءِ ڌار ڪرڻ جون
ڳالهيون ٿي رهيون هيون، سندس ماما کي خريد پئي
ڪيو ويو! هاڻ کيس مجبور پئي ڪيو ويو ته پنهنجي
معنا، هڪ ڌارئين ٻار تان بچايو ڪري ڇڏي ته هوءَ
پڻ اولاد واري هئي! ڇا هوءَ ائين ڪري سگهندي؟
اڄ تئين ته هوءَ خاموش رهي هئي، سندس راز راز

رهيو هو، پر ڇا هائ به اهو ممڪن نٿي سگهه ڏو؟
 سندس سماءُ سندس پيار، جيڪو صرف سندس ٻيٽ ڄاڻي
 جو حق هو، جيڪا جاءِ سندس دل ۾ پنهنجي جگر
 لاءِ هئي، سا هائ کيس پئي لاءِ وقف ڪرڻ جو پئي
 چيو ويو. يعني هو پنهنجي ڌيءُ جو خيال بالڪل
 نه ڪري، هن لاءِ ڪجهه نه سوچي ۽ پنهنجي موجودگي ۽
 ۾ کيس پئسي ۽ جو طوق بهرائي ڇڏي! کيس پنهنجي
 بيوسي ۽ گهٽ مڙهي تي ڪاوڙ آڻي جو سڀ ڪجهه
 ڏسندي واسدي به مات ڪيو ويئي، ڇڻ خدا کيس زبن
 نه ڏني ئي ڪونه هئي! هو هڪ لفظ گولهاڻي اڏين
 خون اهي وڪ پريل چوليون پان ڏانهن اچڻ کان
 روڪي نٿي سگهي، ان ڪيل گناهه جي سزا ڀوڳڻ کان
 بچي سگهي ٿي، پر هو اڃان چٽ هئي! ايوان کي
 اولاد نه هو، هو اولاد جو سڪايل هو، پر انهي ۾
 سندس ڪهڙو ڏوڳ هو، جو اهڙي سخت سزا پئي تجويز
 ڪئي ويئي! چند ساعتن لاءِ سندس ذهن ۾ اهو ويچار
 آيو ته ايوان کي پنهنجي گجھه کان واقف ڪري، پر
 اهو سوچي خاموش رهي ته هو هڪ نيڪ ڪم جو ارادو
 ڪري رهيو هو ڪنهن پتير، ڌٽڙيل ۽ زماني جي ڌڪاريل
 ٻار کي پيار ڏيڻ جو ارادو ڪري رهيو هو ۽ هن کيس
 روڪڻ مناسب نه ڄاتو ۽ ڪافي دير کان پوءِ ايوان
 ڏانهن نهارڻ بنا چيائين. ”پلي ائين ڪر ايوان... مون
 کي خوشي ٿيندي!“

ايوان نرم ۽ ٽوڪ واري انداز ۾ پڇيو ”ڇا تون واقعي اهو چاهين ٿي، ڇا توکي حقيقت ۾ خوشي ٿيندي ڏس پاري آئون سمجهان ٿو ته انهيءَ قسم جو فيصلو ڪرڻ ڏاڍو ڏکيو ڪم آهي ۽ توڙيڪا مميا ۽ محبت پنهجي نسل واري ٻار لاءِ رکي آهي سا انهيءَ فيصلي کان پوءِ توکي ڪنهن ٻئي ٻار لاءِ وقف ڪرڻي پوندي تنهن ڪري، چڱيءَ ريت سوچي پوءِ فيصلو ڪر، جيئن اڳي هلي پاڻ ۾ ڪو اختلاف نه پيدا ٿي پوي!“

هن وقت ميگيا کي پنهنجي جذبات ۽ ويچارن سان اها جنگ پئي ڪرڻي پئي جيڪا هن ايوان سان شاديءَ جي فيصلي ڪرڻ وقت ڪئي هئي! اهو فيصلو به اهو هو جنهن سلسلن زندگيءَ جو وهڪرو ٽٽي هڪدم بدلائي ڇڏيو هو ۽ هاڻ کيس سخت امتحان ۾ مبتلا ڪيو ويو هو، اڳ کيس ايري بهرحال اميد هئي ته شاديءَ کان پوءِ ايوان جو سهارو ته موجود هوندو، جنهن جي بهڪ تي زندگيءَ جي گاڏي پئي رهندي، پر هي فيصلو، وڌيڪ سخت هو، مگر جهڙيءَ ريت هن گذريل ڏهن سالن کان پنهنجا جذبا ۽ آتما، ٻاهر نه نڪرڻ ڏنا هئا، تهڙيءَ ريت هينئر به اهوئي پور پڇاڻاين ته ”ڏسو زندگي مون کان اڃان ڪيتريون قربانيون ٿي طلبي، ۽ ڪيترا امتحان ٿي وٺي“ ۽ ايوان جو هٿ مضبوطيءَ سان جهلي چيائين، ”مون سوچي ورتو آهي، آئون توهان ٻڌل رهنديس کڻي ڪجهه نه ٿئي!!“

چڻ اعدو آخري مصلو هو، انهي اظهار
 ڪن سوء معجز انهيءَ موضوع تي وري ڳالهه
 ٻولهي نه ٿي ۽ اهو به ٿيو ته باقي ڏينهن هو خاموش
 رهيا! منگيا انهيءَ ميصلي ڪن پوءِ ڏاڍي ڏکوپل نظر
 اچڻ رکي، ۽ سندس گهٽڻ ۾ ڪا دلچسپي نه رهي!
 ايوان ڪوشش ڪئي ته کيس ڪنهن نموني ڪلاڻي
 سگهي، پر ڪاميابي نه ٿي، هو به چپ ٿي ويو ۽ پنهجا
 پور دجائڻ لڳو! ايوان ڪيترن ڏينهن کان انهيءَ موضوع
 تي گهٽڻ لاءِ پٺڻ کي تيار ڪري رهيو هو، پر اڄ
 جڏهن اهو ٿي ويو ۽ منگيا سندس ويچارن جي ٿاڻيد
 پڻ ڪڍي، ته به هو اداس ٿي ويو. سو چيائين اڃا
 منگيا جي اداسيءَ جو سبب ڪير، جي هميشه اها
 ڳالهه ٻولي، نه ٿي ها ته گهٽ ۾ گهٽ ڏيسور جو
 هي سفر ته خوشيءَ ۾ گذري ها، پر تير ڪنن مان
 چٽي چڪو هو، هاڻي ڪم حالن جي گهٽتائي کي
 منهن ڏيڻو هو! انهيءَ ڪري هو حلد ار جلد سفر ختم
 ڪري واپسيءَ جو سوچڻ لڳو، جي به ڏينهن ترسڻ
 جو بروگرام هون، اتي هڪ ڏينهن پئي ترسيا ۽ ڪٿي
 وري ترسيائين ڪونه ٿي، ڪنهن به تفريح گاهه يا گهٽڻ
 جهڙي هن تي وڃڻ لاءِ سندن دل ٿي ڪونه ٿيڻدي
 هئي ۽ هو رڳو خانه پوريءَ لاءِ مختلف شهرن تائين
 ويندا هئا! انهيءَ تمام عرصي ۾ منگيا تي چڻ خاموش
 رهڻ جو جنون سوار ٿيو هو ۽ رڪي رڪي پيشي ٿي

ساه ڪڏري هئي، ايوان اڪثر ڪري ڏساو هو ته هو ۽
 حمائر ۾ گم ٿي ٿي ويئي، حيموڙي ۽ طاعري طور تي کيس
 خوش ڪرڻ خاطر هو ۽ پنهنجي چين تي مرڪ پڪيڙ
 جي ڪوشش ڪندي هئي! ايوان سلسلن اهڙي ڪم ڀت
 کي سمجهي رهيو هو، پر کيس آيت ڏيڻ لاءِ وٽس لفظ
 ئي ڪونه هئا، اڃان جي منهن ۾ ڪجهه ظاهر ڪري ها ۽
 کيس انهيءَ راز ۾ بائيوار ڪري ها ته وٽس ڳالهائڻ
 لاءِ ڪجهه به ناهي ها، پر حذر ۾ ڳالهائڻ ۽ ڪري
 ورتو هو ته هائس کي سڌارڻ لاءِ ڪو قدم نه ڪندي
 ته ايوان بلا چا به ڪري سگهيو، نه ته دراصل هن
 اهو ڊڪر انهيءَ ڪري ڪيو هو ته سڳندا پاڻ کيس
 ائين ڪرڻ کان روڪي ۽ پنهنجي اولادي هجڻ جي
 خبر ڏي، پر هو ڏاڍي مضبوط حواس جي مالڪ هئي
 جو ايترو برداشت ڪري رهي هئي! رهي ڳالهه اها ته
 چا واقعي ايوان جي ذهن ۾ ڪا اهڙي تجويز هئي جنهن
 موجب ڪنهن به ڀار کي هج ۾ ورتو وڃي، ته اها
 ڳالهه سوچڻ کان ئي پري هئي، ها اها خبر نه هجڻ
 جي صورت ۾ هو شايد ائين ڪرڻ جو ويچارو ها، پر
 حشمت ته کيس سڀ خبر هئي، ته هو ائين ڪم ڪري ها!
 پل کڻي سڳندا کيس احارن ڏئي هئي، تنهن هوندي به
 هو هڪ ماءُ جي احساسن جو اندازو لڳائي پئي سگهيو
 ۽ هن اٽلو پنهنجي زندگي وهه بڻائڻ نه پئي گهري!
 سالزبرگ ۾ سانوڻيءَ جي مند شروع ٿي ويئي هئي

۽ هن کي پراگ واپس وڃڻ جو بهنو ملي ويو. هونئن
 به هن سفر ۾ هن لاءِ ڪا خوشيءَ جهڙي ڳالهه نه رهي
 هئي ۽ ٻئي چٽا سخت پرڻشائين ۾ وڪورجي ويا هئا
 حاص ڪري، ميگدا تي اداسيءَ جو گهڻي ڀاڱو عسو
 رهيو. پر هن گهر وڃڻ به ڪنهن خوشيءَ جو اظهار نه
 ڪيو، ڇڻ گهر رهڻ يا گهر کان ٻاهر رهڻ، لاءِ هاڻ
 ساڳي ڳالهه هئي! پراگ پهچڻ کان پوءِ به ماحول سارڳار
 نه ٿي سگهيو ۽ اداسيءَ ۽ پرڻشائيءَ جا ڪڪر بدمسور
 سندس زندگيءَ مان ڇانڊل رهيا! ايوان پنهنجي ڀر ۾
 اهڙي ڪوشش ڪندو رهيو جيئن حالين ۾ ڪو سرندار
 ڦيرو اچي، معاملو ڪجهه بيڪ ٿئي، پر ڪو به فائدو
 نه مليو! سندس ذهن کي به ڇڻ رنگ لڳي ويو هو ۽ اهڙي
 ڪا تڙوڙ ڪيس ٿي سڏي جنهن مان سندن زندگيءَ
 تي چٽيل امي ڪارا ڪڪر، دور بي وڃن، سندن دالين
 ۾ پيدا ٿيل ڪدورت، صاف ٿي وڃي، ۽ سندن دالين ۾
 هڪٻئي جو بيمار چولمون هڻڻ لڳي!! ايوان جي موڪل
 اچان حتم نه ٿي هئي، سندس دفتر وڃڻ ۾ اچان ٻن
 هفتن جو مدو پيو هو، گهر ۾ سٺڪ نه هو، سو هو
 وري هڪ ٻئي سفر تي آسڻ جي تياري ڪرڻ لڳو
 سڀ طور ميگدا کي چيائين ”مٺڙي، مون کي گهٽ
 ۾ ڪجهه ڪم آهي ۽ جيئن ته اچان موڪل به پئي
 آهي، آئون چاهيان ٿو ته وڃي ڪم لاهي اچان، اهو
 پڻ ممڪن آهي ته آئون بوهيميا وڃان ۽ ساهرن مان

مانه اڃان، پر اهو پروگرام ڪو ٻڪو نه ٿي، ان
 سمجهه ته هن دن ڏينهن ۾ مڙي اندس!
 پوءِ حڪمن هو نياڻو ڪٿي روانو ٿي ٿو تڏهن مڱيا
 جي چمن کي چمي ڇڏيس، جي بي مڱهيو ته ڪا
 نه رڙي، سهڻي ۽ ساڇڙي چوڪري نه پاڻ سان واپس ايندس،
 اهري چوڪري گوئن ۾ آسانيءَ سان ملي سگهي ٿي
 ۽ اها حد پاڻ سان هري مري ويندي ۽ نئين ماحول
 ۾ پاڻ کي جذب ڪري ويندي! ۽ گوناڻي چوڪريءَ
 جو اهو پڻ ڦٽو ٿيو ۽ ڪيس جي ٽيهن لڳا
 ساڻس نيڪ نه رهي سگهيا ته ان کي واپس پڻ موڪلي
 سگهيو!!

مڱيا ورائيو، ”جڏهن تههجي مرضي!“ مون کي
 ڏک آيو ته تههجي پسند اهري نه هوندي جنهن کي
 واپس موڪلڻ جي ضرورت نه اچي!!
 اڃان ڪيس بههجي سيني سان لائيندي چيو ”سهجي
 خط هو انتظار ڪرڻ، جي مون کي ڪاميابي ٿي ته
 آئون هڪدم توکي اطلاع ڏينس!“ ۽ پوءِ هو موڪلائي
 روانو ٿي ويو!

سڌس روانگي جي چوٿين ڏينهن صبح مهل مڱيا
 کي سڌس خط مليو. هن لکيو هو، ”پياري مڱيا، ڏه
 سالن کان اسان جون اکيون جنهن شئي جي ديدار پس
 لاءِ واهڻيون رهيون، تنهن جو ڀرتو، مون کي ملي
 ويو آهي، جيئن ته پاڻ هڪ چوڪريءَ کي هنج وڃ

حو فيصلو ڪيو هو، سو مون کي پنهنجي گهروان ۾
ڪاميابي پي آهي ۽ آڏون هڪ نيا عالم ۽ واري حود ڪري
هٿ ڪرڻ ۾ ڪامياب ٿي ويا آهن! اها چوڪري،
جس ۾ ٻڌ چاهيو هئي، پٺڙي نه آهي، پر ڏهن درهن
ورهن جي پٺڙي، پر اعزاز ڪري، هڪ قطعي پٺڙي
نظر اچي، جسوٽو ڪي ڏاڍي حساس ۽ ڏاڍا هئي، پر
اهري سٺي، سچي، دهن پٺڙي ڪي ڏسي مون
کي وڃي نه عجب ٿيو، حو هوڻن پٺڙي بار سڙڪ
ٿيندا آهن ۽ هي ڏاڍي چٽاڪ آهن! مون کي هڪ
آهي ته تون به ڪي پٺڙي ڪڍين ۽ پنهنجي آرو
پوري ٿي وڃي، چوڪري پٺڙي ڪڍي ته پنهنجي
۽ ٻين جي لائڻي ٻڌ ڪي پٺڙي ڪڍي! هئي تون
سڙڪ نه پر پٺڙي ڏيڏس تي چوڪري ڪي ساڻ وڃي
پراڳ ايندس، تون اسان سان ڌرت وڃين اسانن تي
ڏهن حو اچي ملين، ۽ ها، مٿي ضرور تمار ڪرائي
وڃن حو اسان ٻنهي سڙڪ ڪن ۽ هڪ ۽ هڪ
هوندا سين!

ٽنهنجو ابوان رڻ!

خط ٻڌي، مڱيا کي ڪا خوشي نه پي! پر ڏک
به ڪونه ٿيس حو هاڻي سندس ذهن جا ڏک ۽ خوشي
وارا خاناندي بي چڪا هئا، هن رڳو ايترو سوچيو ته سندس
مڙي مڱيا به ته يارهن سالن جي آهي، ۽ هاڻ سندس
حاله تي هڪ بي ڌاري چوڪري، جيڪا به ڏهن يارهن

ورهين جي آهي، سندس منهن تي بهمچو حق چمائي ڏاڏ
 اچي رهي هئي! اهي ٻه ڏينهن کيس ٻن صدين برابر! ڇا
 وقت چڻ هڪ هفتي بهمي رهندو هو، جڏهن ته هن چاهيو
 ٿي ته جلد از جلد ايوان موٽي اچي ۽ اهڙو حيدڪو
 اسٽيٽ، چوڪريءَ کي ڏسڻ جو سندس دل ۾ پيدا ٿيو
 آهي، سو جلد ختم ٿي وڃي، نيت وڃي وقت نٿو، ۽
 هو اجهائڻ دل سان ايوان، يعني بهمچي پياري گهر
 ڏٺي ۽ نئين ڌيءَ جو آڌرپاءُ ڪرڻ لاءِ اسٽيشن پهتي!
 اتي پهچي سندس دل وساسي وئي ۽ ڳاڙها بي ويا،
 اکين ۾ ڳوڙها ٿري آيا ۽ هو جتي پئي هئي، اتي
 بي رهي، چڻ سندس قدم زمين ۾ کڻي ويا هئا، گاڏي
 جي اچڻ جو آواز ٻڌي به هو اتان چڙهي نه سگهي،
 ۽ اسٽيشن بهمي ڳڏڻ جو جائزو وٺڻ لڳي ته ڪٿان سو
 ايوان جو مهندو نظر اچي! ريل مان ماڻهو لهندا ويا
 ۽ آڌرپاءُ لاءِ آيل بهمچن پيارن سان گڏ، اسٽيشن مان
 نڪرندا ويا، پر ايوان نظر ڪونه آيو، نيت گاڏي صفا
 خالي ٿي ويئي ۽ اسٽيشن تي مسافرن جو تعداد ۽ ڳوڙ
 به ختم ٿي وڌو، پر ايوان کيس ڏسڻ ۾ نه آيو، پائپائين
 ته هن خط ۾ پڙهڻ ۾ غلطي ڪئي آهي ۽ گاڏيءَ جو
 صحيح ٽائيم نه سمجهي سگهي آهي! اسٽيشن جي عملي
 سان گاڏين جي ٽائيم متعلق گفتگو ڪيائين پر هو ڪم
 ۾ رڌل هئڻ سبب کيس ٺيڪ جواب نه ڏيئي سگهيو
 ۽ هو اڪيلي ئي گهر واپس آئي! انتظار جي مدت

وری وڌي ويئي هئي، پر هو ڪجهه ڪري به نه سگهي
 سگهي! سڀيون ننڍيون وڪون ڪڍندي، ڪومائيل من سان
 هن گهر جي دروازي وٽ پهچي گهڻي وڇاڻي. گهر ۾
 نهايت خاموشي ڇانيل هئي، ۽ ٻاهر ٻنل ماڻهو ڪي
 ڪر ضرور هن گهر جي خاموشيءَ کان پڻ نٿي. مڱيا
 سر جهڪايو بيٺي هئي، اوچتو در کٽيو، ۽ ايوان جو
 مهانڊو ظاهر ٿيو! ها، هو گهر موجود هو ۽ هن ئي
 دروازو کوليو هو، ۽ اهو ڪو خواب نه هو، يا مڱيا
 جي اکين جو ڏوهه نه هو! پر هو ايوان کي ڏسي
 واري تي ويئي ۽ اڻيئي بيٺي ڏانهن ٺهاري رهي!
 نيٺ ايوان کي کيس هٿ مان پڪڙي اندر وٺي اچڻو
 پيو! اندر اچي هن مڱيا کي ٻاڪر پاتو ۽ کيس چمڪندي
 چيائين ”مون کي افسوس آهي مڱيا، توکي ناحق
 تڪليف ڪرڻي پيئي!“ دراصل مون پوءِ پنهنجو ارادو
 مٽائي ڇڏيو ۽ مين لائين واري رستي هيڏانهن اچڻ جو
 فيصلو ڪيو، وقت ڪونه مليو ته توکي اطلاع ضرور
 ڏيان ها! پر خير! اڄ ته بلا توکي پنهنجي ڌيءَ سان
 ملايان. هو به مون سان گڏ آهي!!“

مڱيا محسوس ڪيو سمجهس هلڻ جي سگهه نه رهي
 آهي! هن ڪوشش ڪئي پر چوري نه نه سگهي. کيس
 ڦيرو اچڻ لڳو ۽ هن ڪرڻ کان بچڻ لاءِ ايوان جو
 سهارو ورتو. هو کيس سهارو ڏيئي وٺي هلڻ لڳو، ۽
 مڱيا هڪ لاش وانگر ساڻس گڏ هلڻ تي مجبور ٿي!

ابوان جي هٿ جي انداز مان به ڪنهن قسم جي ٽڪڙ
 ظاهر نٿي ٿي، هو شايد بالڪل مطمئن هو ۽ ڪس پڪ
 هئي ته ميگدا، سندس پسند ڪي ضرور پسند ڪندي!
 آهستي آهستي طلعا هو ڪاٽي واري ڪمري ٽائين آيا.
 دروازو ڏولي ابوان، ڪي اندر گهڙڻ لاءِ اشارو ڪيو ۽
 چيائين، اچ سگدا.. پنهنجي نمي ڏي ۽ ڪي ڏس ۽ مون کي
 پتا، ته ڇا تون مون کان خوش آهين!!“ ميگدا مرڻي
 دل سان ڪمري ۾ قدم رکيا، نرم صوفي تي هڪ
 شرمائي سر چوڪري ويٺي هئي ۽ هوءَ ڊل هرڻي وانگر
 پئي نظر آئي، سندس معصوم اکن ۾ ڪو اڻ ٽڪو
 خوف به ڏسڻ ۾ پئي آيو ۽ هوءَ ٽڪل به هئي!
 سندس ڪاريون ۽ وڏيون اکون دروازي ڏانهن لڳن
 هيون، حثان ڪس هن اوڀري ماڻهوءَ جو آواز پئي پڻ
 ۾ آيو جهڪو کيس هٿي وٺي آيو هو، پر جڏهن سندس
 اکين، ميگدا کي اندر ايندي ڏٺو ته هوءَ ٽپ ڏيئي اٿي
 ڪڙي بي، سندس اکين ۾ ڇمڪ پيدا ٿي، ڏک ۽ خوف
 دور ٿي ويا، ۽ گها خوشي ۽ وڃڻ ڳاڙها ٿي ويا، سندس
 چپ ٽڙڪڻ لڳا ۽ نيٺ هن رڙ ڪري چيو... امان!
 ميگدا به چوڪري ۽ ڪي ڏسي حيران ٿي ويئي. هوءَ
 سندس ڏي هئي ميگدا ننڍڙي ميگدا پنهنجي ماءُ ڏانهن
 ڏسي رهي هئي، جنهن جو سڄو جسم ٽڙڪڻ لڳو هو،
 جيڪا کيس سامهون پسي به خاموش هئي ۽ واٽڙن جيان
 ڏانهن نھاري رهي هئي! ابوان سندس ڀر ۾ بيٺو هو،

مهڳڊ سندس ٻانهن مصمصوٽي ۽ سان جهيلي، پر سمهي نه
 سگهي ۽ گوڏن پر ڪري پئي! نه ٻي مهڳڊا جي خوشي
 ڪرڻ ۽ وٺي، هو ۽ ماءُ جو اهو حال ڏسي روئي
 لڳي، هڙدانهن ايوان، مڱيا کي سهارو ڏيئي اٻڙن جي
 ڪوشش ڪندي چيو ”مڱيا.. مڱيا.. مڱيا، اهو توکي
 ڇا پيو آهي! هوش ڪر.. پنهجو پاڻ کي سڀيل!!
 مڱيا اڪيون کڻي پنهجي ڏيءَ ڏانهن نهاريو.. ه
 هو ساڳي هئي، سندس رت جي پٽڏائش، سندس جگر
 جو ٽڪرا! ته ڇا کس هائي ايڏي ذهني عذاب کي
 منهن ڏيڻو پوندو ته ڏيءَ سندس نڪامن اڳيان رهندي،
 پر هو ڪنهن کي اهو نه ٻڌائي سگهندي ته ڪو اها
 سڀئي شرميلي چوڪري، سندس پٽ ڇڏي آهي، سندس
 منهن تي منهنجو مڱيا کي هج ورتل هجڻ ۽ پنهجو هجڻ
 جو طعنو ڏيما.. ڇا اهو سڀ ڪجهه ڪنهن انسان جي
 برداشت ڪرڻ وٺان هو؟ ايوان کيس سهارو ڏيئي اٻڙن
 ۾ ڪمياپ ٿي وئي، هن پنهجي هڪ هٿ سان مڱيا
 جي ڪڏي مٿي ڪندي چيو، ”حوصلو رک مڱيا
 اسان جي نيدرڙي ڏيءَ کي خوفزدہ نه ڪر.. کيس پيار
 ڪر مڱيا.. هو اسان جي پيار جي بکي آهي!!“ ايوان
 سندس اکين ۾ نهاريندي چيو، پر مڱيا اڪيون بند
 ڪري چٽيون، سندس چاهي تان رت غائب ٿي ويو ۽
 ڇڻ هٻڊ هارجي ويئي! هو ڪنهن لاش وانگر ڏسجي
 رهي هئي! هن ڳالهائڻ پئي ڇڏيو، پر سندس زبان

جو هٿ بهرحي هٿ ۾ وٺي، ڇهن تي رکيو! سندس
 ٽرڪنڊڙ، گلابي ڇٻن، نهايت پمار ۽ اڪمر من، ايون
 جي هٿ تي مڙهي ڏني، ۽ پوءِ ميگدا، اويوان جو هٿ
 عقيب ۽ احترام واري انداز ۾ پهمجي اکين تي رکيو!
 سندس اکين مان گرم گرم گورڙها وهي رهي، هٿ جيڪي
 ايوان جي هٿ کي محسوس ٿي رهيا هئا ۽ سندس سڄو
 جسم هڪ عجب سرشاري، سڪون، ۽ اطمينان محسوس
 ڪري رهيو هو، حوصليءَ جي هڪ لهر، سندس سڄي
 جسم ۾ ڪرنٽ ڊور ٿي چٽو هو ۽ هو پنهنجي پاڻ
 کي هڪ ڀيرو وري دنيا جو خوش نصيب ماڻهو سمجهڻ
 لڳو هو! ميگدا جي دل ۾ ايوان جي حيثيت دنياوي
 شھيدت ۽ احترام وارن حدبن کان وڌي ويئي هئي، هن
 جو سڀس ايوان جي قدمن ۾ جهڪڻ لاءِ بيتاب هو، ۽ بي
 اختيار ٿي هن ايوان کي ڊاڪٽر وڌو! ايوان، سندس ڇهن
 گڻن ۽ اکين کي چمڪي لڳو ۽ ميگدا جا حدبن، لڙڪن جي
 زبان ۾، ايوان مٿان گهور ٻڌا رهيا! سندس گلابي چپ
 هڪ دعو وري کليا، ۽ چٽائين ”ايوان... تون هڪ
 ديوتا آهين!! تون جيڪي ڪجهه ڪيو آهي، آئون ست
 حم وٺي، تنهنجي خدمت ڪري به اهو ٿورو نه لاهي
 سگهندس.. تو هڪ يتيم ڇوڪري....“

”هون هون.. مڙهي، اسان جي ننڍڙي ميگدا کي
 يتيم نه چئو“ ايوان، ميگدا جي ڳالهه وچ ۾ ڪٽيندي
 چيو، ”ميگدا جو پيءُ زندهه آهي چري، پلا پيءُ جي

نه هجيس ها ته اح هسي ڪمئن هجي ها!! هي ڏس، مون
 وٽ انهيءَ ڳالهه جو دستاويزي ثبوت پڻ موجود آهي...
 اهو چئي، ايوان پنهنجي کيسي ۾ هٿ وڌو ۽ هڪ
 دستاويز ڪاپي نيلزي ميگدا جي مٿان لوڏڻ لڳو. چيس
 ”هاڻ انيري ميگدا، يعني بيتمسي صرف تنهنجي ڌيءَ
 نه آهي، ميگدا، هن سرٽيفڪيٽ تي لکيل آهي ته
 ”بیتمسی“ جي پيءُ جو نالو ايوان رُون آهي، جيڪو
 هڪ نمڪ جو ڊائريڪر آهي، ڀلا جي اعتبار نه اٿي
 ته ڏس کڻي!“ دستاويز ميگدا جي حوائي ڪري هن
 بيتمسيءَ کي هٿ تي کنيو ۽ کيس چمڪ لڳو... بيتمسيءَ
 سدس اظهار ڏسي، سهنجي اندر ڇپ ايوان جي پيشانيءَ
 تي رکيو... ايوان کيس پنهنجي سڀني سان لائيمڊي چيو،
 منهنجي ڌيءَ... منهنجي بهاري ڌيءَ!!

ميگدا، احسان منڊيءَ وارن نظرن سان ايوان ڏانهن
 نهاري رهي هئي، جنهن کيس پاڻ ڏانهن ڏسڻي چيو
 ”ميگدا، تون منهنجي ڌيءَ کي پيار نٿي ڪرڻ اها
 ڳالهه ڪا چڱي ته نه آهي، ڀلا، ڇا منهنجي ڌيءَ ۾
 ڪا ڪمي آهي جو تون کيس چمي پڻ نٿي ڏين؟“
 ميگدا مرڪمي، بيتمسيءَ کي پنهنجي پاڪر ۾

ڍريو ۽ کيس پنهنجي سيني ۾ لڪائي ڇڏيائين!!
 ايوان چيو، ”منڙي، هاڻ حڏن موڪلون ختم
 ٿينديون ته اسين پنهنجي ڌيءَ کي اسڪول ۾ داخل ڪرائي
 ڇڏينداسين ۽ پوءِ تون کيس روز صبح سوڻي اسڪول

ڏانهن وٺي وڃجان، پر نه، تون اڪيلي ڇو، پاڻ ٻئي
گڏجي هلنداسين جيئن اسان جي ٻيٽسمي ۽ کي ڪنهن به
قسم جي ڪمي ۽ جو احساس نه ٿئي!!

ميگدا خوش هئي. سندس جسم ۾ رت پئجي ويو
هو، سندس گهاٽ ۽ ڪدم ڳاڙهاڻي ويا هئا ۽ سندس اکيون
روشن ٿي ويون هيون. هو ۽ ڏيڙي ميگدا جي وارن ۾
اگرهون ڦيري رهي هئي. ايوان وري چيو ”اڙي تون
ته صفا موکي ٿي پئي آهين! ويچاري اسان جي ڌيءَ
ٻيڪي آهي، کيس ڪاٺ لاءِ ته ڪجهه ڏي!!“ ۽ ها، مائي
کان پوءِ کيس بازار وٺي هل ته سندس ماپ جا لباس
وٺي اچجن، ويچاري اسان جي نينگري ۽ وٽ ڪپڙا به
تمام ٿورا آهن!!

ڌيءَ حاصل ڪري جتي ”ميگدا خوش ٿي، آئي،
ايوان به ڏاڍو خوش هو جو ٻيٽسمي هاڻي کيس بابا
ڪري ڪوٺيندي هئي ۽ هو ۽ ڏاڍي سلڇڻي ۽ هوشيار
نينگر هئي، هاڻ ٻنهي ۾ ڪا ڳالهه راز نه هئي، کين
ڪا پریشاني ۽ ڏک نه هو، ايوان کي اولاد نه هجڻ
جي پيڙا نه هئي، ميگدا کي پنهنجي ڪجهه اڪاڻ لاءِ
صعوبتون نه سهڻيون هيون، زندگي ۽ ۾ سندن دلچسپي موٽي
آئي، کين هڪٻئي سان ڏاڍو پيار ٿي ويو، ٻيٽسمي هنن
لاءِ هڪ رانديڪو ثابت ٿي، هو واندڪائي ۽ جو تمام
وقت پيا ساڻس راند ڪندا هئا، کيس پيار ڪرڻ لاءِ
هڪٻئي سان وڙهندا هئا، هاڻ سندن گهر ۾ هنگامو

ٿيندو هو، گوڙ ٿيندو هو، ڄڻ ٻيٺل پاڻيءَ ۾ ڪنهن
 پڪدم ڪڪر اڇلايو هجي، هاڻي ايوان کي دوستن
 جي ٻارن سان راند ڪرڻ جي ضرورت نه هئي. مهگدا
 کي راتين جو لڪي لڪي روئڻ جو ڪو سبب نه هو،
 هنن ٻيٽسميءَ کي تمام گهڻا رانديڪا وٺي ڏنا هئا، کيس
 نوان وڊس ڍڪائيندا هئا، اسڪول جي وقت ٻئي ڄڻا
 کيس آگرين کان وٺي اسڪول تائين پهچائڻ ويندا هئا
 ۽ رات جو واري واري سان کيس پرين جون آکاڻيون
 ٻڌائيندا هئا.

هاڻي هو ٻي اولاد ڪونه هئا، وڏن هڪ وڏندڙ،
 من موهڻي، شرارتي، ۽ مرڪندڙ ڌيءَ هئي!! سندن زندگيءَ
 ۾ ڪو ڏک نه هو، کين هر دنياوي نعمت هاڻ ملي
 چڪي هئي، ۽ الله جا ٿورا مڃيندي، پنهنجي زندگي
 راحت ۽ خوشيءَ سان گذاري رهيا هئا!!

ايندڙ ڪتاب

عظمت ادبي اڪيڊمي

ايڪيهون ڪتاب

”علم تدریس مظلومن لاءِ“

مصنف - محمد ابراهيم جويو

سفید ڪاغذ، خوبصورت ڇپائي،

آفسيٽ تي ڇپيل ٽائيل ۽ جويي صاحب جي تحریر!!

فيبروري ۸۴ جي پهرئين هفتي ۾ منظر عام تي ايندو

ملير ڪتاب گهر

چون ٿا ته سنڌي ڪتاب مهانگا آهن۔ پر اسان جي دعويٰ آهي ته سنڌي ڪتاب سستا آهن۔ اسان جي انهيءَ دعويٰ جو ثبوت حاصل ڪرڻ لاءِ صرف هڪ دفعو اسان جي ڪتاب گهر تي تشریف آڻيو۔ اسان کان توهان کي، سنڌي ادبي بورڊ، سنڌالاجي، نيوفيلڊس، سهڻي، عظمت ادبي اڪيڊمي وغيره جا ڇپرايل ڪتاب ۱۵ کان ۵۰ سيڪڙو رعائتي قيمت تي ملي سگهندا۔ اها پيشڪش صرف هڪ ڪتاب جي خريدار لاءِ پڻ آهي۔
مثال طور۔

۱۔ توجنين جي ڦاٽ — سندري اتمچنداڻي

قيمت ۰۔۱۱ رعائتي قيمت ۰۔۰۶

۲۔ پيار پيار پيڙا پيڙا — سندري اتمچنداڻي

قيمت ۰۔۱۰ رعائتي قيمت ۰۔۰۵

۳۔ جنگ ۽ انسان۔ شولو خوف

قيمت ۰۔۰۶ رعائتي قيمت ۰۔۰۴

۴۔ لڳ منهنجا لوهه — اشرف دهقاني

قيمت ۰۔۱۰ رعائتي قيمت ۰۔۰۶

۵۔ بي اولاد اگلات هرمين

قيمت ۰۔۰۵ رعائتي قيمت ۰۔۰۴

هڪ دفعو ضرور اسان کي آزمايو۔

ملير ڪتاب گهر۔ دوڪان نمبر ۸ باسڻ ڇههبرز

گاڏي کاتو۔ حيدرآباد۔